

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

IRAKIN ASEVOIMIEN KEHITYS TOISEN MAAILMANSODAN JÄLKEEN

Pro gradu -tutkielma

Kadetti
Jarmo Puistovirta

Kadettikurssi 89
ilmatorjuntaopintosuunta

Helmikuu 2006

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja
89. Kadettikurssi	Ilmatorjunta
Tekijä Kadetti Jarmo Puistovirta	
IRAKIN ASEVOIMIEN KEHITYS TOISEN MAAILMANSODAN JÄLKEEN	
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka
Historia	Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)
Aika	Sivumäärä
Helmikuu 2006	Tekstisivuja 68 Liitesivuja 0
TIIVISTELMÄ	
<p>Tutkielma on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä käytetään pääasiassa dokumenttianalyysiä. Tutkimuksen lähteistö on pääasiassa länsimaisten asiantuntijoiden tuottamaa.</p> <p>Tutkimuksen pääongelmana on "Mitä muutoksia Irakin asevoimissa on tapahtunut toisen maailmansodan jälkeen?". Tutkimuksessa pyritään selvittämään asevoimien tasoon ja iskukykyyn vaikuttaneita muutoksia. Muutoksien esittämisessä keskitytään vahvuuksien ja kaluston muutoksiin.</p> <p>Tutkimuksen alaongelmissa tarkastellaan Irakin asevoimien kehittämisen syitä ja tutkitaan, minkälaiseen sotaan asevoimia on kehitetty. Tutkimuksessa pohditaan asevoimien kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä, sekä selvitetään mikä on Irakin asevoimien nykytila ja tulevaisuuden näkymä.</p> <p>Irakin asevoimat perustuivat itsenäistymisen jälkeen brittiläiseen malliin. Asevoimia ryhdyttiin kehittämään mittavasti vuonna 1968 tapahtuneen Baath- puolueen valtaan nousemisen jälkeisellä aikakaudella. Puolueen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi Irakiin tarvittiin vahvat asevoimat.</p>	

Baath-puolueen aikakaudella Irakin asevoimia kehitettiin neuvostoliiton mallin mukaisesti. Maat tekivät yhteistyötä ja sen seurauksena Irakin sotakalusto oli pääasiassa Neuvostoliitosta hankittua. Asevoimia laajennettiin koko 1970-luvun ajan. Maavoimat ja ilmavoimat olivat tärkeimmät kehityskohteet, merivoimat jäivät vaatimattomampaan osaan.

Saddam Hussein nousi valtaan vuonna 1979, jonka jälkeisellä ajalla asevoimien kehitystä jatkettiin mittavana. Irak oli Husseinin aikakaudella 1980-luvulla pitkässä sodassa Irania vastaan, jonka aikana asevoimista kehittyi yksi maailman suurimmista. Ensimmäinen Persianlahden sota aiheutti Irakille tappioita, mutta asevoimat säilyttivät asemansa alueen mahtavimpana. Asetetun kauppasaarron seurauksena kehitys ei jatkunut nousujohteisena 1990-luvulla.

Iraqi Freedom -operaation myötä asevoimat tuhoutuivat. Hussein menetti valtansa ja maahan perustettiin Irakin uusi armeija, jonka päätehtävänä on kansakunnan turvallisuuden säilyttäminen.

Avainsanat

Irak, asevoimat, Irakin uusi armeija, Saddam Hussein, Persianlahti, Tasavaltalaiskaarti

IRAKIN ASEVOIMIEN KEHITYS TOISEN MAAILMANSODAN JÄLKEEN

1. JOHDANTO	1
1.1 Lähdemateriaali ja aikaisempi tutkimus	2
1.2 Tutkimusongelmat, rajaaminen, jaottelu ja menetelmät	3
2. IRAKIN MAANTIETEELLINEN ASEMA, VÄESTÖN RAKENNE SEKÄ ASEVOIMIEN KEHITTÄMISEN TAUSTA	7
2.1 Maantiede sekä väestö	7
2.2 Itsenäistyminen sekä poliittiset linjaukset	8
2.3 Armeijan ensimmäiset kehitysaskelrat	11
2.4 Armeijan rakenne	12
3. BAATH-PUOLUEEN VALTAAN NOUSEMISESTA PERSIANLÄHDEN SOTIIN	14
3.1 Kohti nousua	14
3.2 Suurten vahvuuksien saavuttaminen ja sodan ajan asevoimat	19
3.2.1 Iran-sodan vaikutukset Irakissa ja asevoimissa	26
3.3 Persianlahden sodan aikakausi	32
3.4 Ensimmäisen Persianlahden sodan jälkeiset asevoimat	40
4. ASEVOIMAT IRAQI FREEDOM –OPERAATIOSSA	50
4.1 Asevoimat operaation vaikutuksessa	51
4.2 Iraqi Freedom –operaation jälkeinen aika	56
5. YHTEENVETO	60
5.1 Baath-puolueen aikakausi	61
5.2 Saddam Husseinin aikakausi ja nykytila	63
VIITTEET	69
LÄHTEET	81

IRAKIN ASEVOIMIEN KEHITYS TOISEN MAAILMANSODAN JÄLKEEN

1. JOHDANTO

Irakin asevoimien kehitystä toisen maailman sodan jälkeen käsittelevä Pro Gradu on sotatieteiden kandidaatti -opintojen aikana tehdyn tutkimuksen jatkoa. Tutkimuksessa käsitellään Irakin asevoimien kehittymistä toisen maailmansodan jälkeisellä ajalla aina nykypäiviin saakka. Tarkempi tarkastelu kohdistetaan asevoimien kehittymisen suuntaan ja laatuun, esille tuodaan Irakin asevoimissa tapahtuneita muutoksia, lähinnä vahvuuksia ja kalustohankintoja tarkastelemalla. Tutkimuksen taustaksi selvitetään yleistietoa Irakista ja sen poliittisesta historiasta.

Irakin levoton historia sisältää monia maailmanlaajuisia julkisuutta saaneita selkkauksia. Irakissa on tapahtunut useita vallanvaihdoksia, joiden kautta valtion tilanne on muuttunut useaan otteeseen. Toisen maailmansodan jälkeisellä aikakaudella on ollut vallankaappauksia, joista merkittävimmän seurauksena valtaan nousi Baath-puolue ja sitä kautta Saddam Hussein. Irak on ollut osallisena useissa aseellisissa konflikteissa viimeisten vuosikymmenten aikana. Asevoimien kannalta merkityksellisimmät ovat olleet Iran-sota sekä Persianlahden sodat.

Itsenäistymisen jälkeen Irakin sotavoimat perustuivat pitkälti brittiläiseen organisaatio- ja koulutusmalliin. Maahan oli juurtunut brittiläisen doktriinin mukaiset mallit myös asevoimien käyttöperiaatteisiin. Suunnanmuutos alkoi hiljalleen valtion kehittäessä asevoimiaan ja Baath-puolueen valtaantulon myötä tapahtui lopullisesti siirtyminen kohti Neuvostoliiton mallia. Irak osti suurimman osan sotakalustostaan Neuvostoliitosta, joten mallin omaksuminen sieltä oli luonnollista. Baath-puolueen vallankaappauksen jälkeinen aika onkin ollut Irakin kannalta todella värikästä asevoimien vahvuuksien ja kyvyn muutosta.

1970-luvulla Irak ryhtyi kehittämään asevoimiaan vastaamaan valtionjohdon asettamia tarpeita. Poliittisena tavoitteena oli muodostaa yhtenäinen arabivaltio, jonka johdossa olisi Irak. Tavoitteen saavuttamiseksi oli oltava vahvat asevoimat, jos ajaututtaisiin sotatilaan. Baath-puolueen valtakaudella alkoi Irakin asevoimien kultakausi, jolloin asevoimien kehittämiseen sijoitettiin valtavasti rahaa.

Asevoimien kasvattaminen kiihtyi entisestään Saddam Husseinin siirryttyä vallankahvaan. Husseinin aikakaudella Irak loi asevoimistaan yhden maailman suurimmista ja osallistui useisiin mittaviin sotatoimiin alueellaan. Husseinin valtakauden alussa aloitettiin sota Irania vastaan. Sodan aikana asevoimia onnistuttiin suurentamaan nopealla vauhdilla koko Persianlahden alueen mahtavimmiksi. Kehitys vaati kuitenkin paljon rahaa, joten Irak otti velkaa muilta valtioilta kattaakseen hankinnoista koituneet menot.

1990-luvulla taloudellisten ja poliittisten syiden vuoksi Irakin asevoimat valtasivat Kuwaitin. Irak oli velkaa suuria summia Kuwaitille, joten he halusivat saada velkansa anteeksi sekä halusivat käyttöönsä Kuwaitin puolella olevat öljykentät. Irakia ei myöskään miellyttänyt Kuwaitin lämmin suhde länsimaihin. Kuwaitin hyvien suhteiden johdosta Yhdysvaltojen johtamat liittoutuneiden joukot ryhtyivät sotatoimiin Irakia vastaan. Irakin asevoimien kyvyt eivät vastanneet liittouman joukkojen tasoa, joten tappio oli selvyys.

Irak asetettiin kauppasaartoon, joka osaltaan heikensi asevoimien tilaa entisestään. Kalusto alkoi vanhentua ja käyttöarvo laski. 2000-luvulla käydyssä operaatio Iraqi Freedomissa Irakin joukoilla ei ollut mahdollisuuksia liittouman ylivoimaisia joukkoja vastaan. Hussein syöstiin vallasta ja maahan muodostettiin uusi hallitus sekä Irakin uusi armeija.

1.1 Lähdemateriaali ja aikaisempi tutkimus

Pääasiallisina lähteinä olen käyttänyt asiantuntijoiden ja sotilaiden tekemää kirjallisuutta, joista tärkeimpinä lähdeteoksina ovat olleet tunnetun tutkijan Anthony C. Cordesmanin kirjoittamat tutkimukset sekä Military Balance -teokset. Cordesmanin teoksista on

löydettävissä vahvuuksien ja lukumäärien muutokset sekä joukkojen organisaatioita ja käyttöperiaatteita koskevat seikat. Lisäksi Cordesman on selvittänyt Irakin yhteistyön laatua ja määrää eri ulkovaltojen kanssa. Military Balance-teokset auttavat vahvuuksien ja lukumäärien selvittämisessä eri vuosien ajalta. Kyseisissä teoksissa ilmenee arvioidut vahvuuksien muutokset vuosittain.

Internet-lähteistä käytetään Global Securityn sivustoja. Sivuilta käytetään lähinnä Irakin asevoimien syntyhistoriaa ja nykytilaa käsitteleviä artikkeleita. Sivuilta saaduista tiedoista tutkimuksessa hyödynnetään Irakin uuden armeijan nykytilaa koskevia tietoja. Sivulla selvitetään kattavasti irakilaisista ympäristöä ja väestöllistä historiaa. Toinen merkittävä Internet-lähde on CSIS:n sivusto, jolta on luettavissa useita asiantuntijoiden tutkimuksia Persianlahden alueen tilanteesta.

Irak-aiheista materiaalia on kirjoitettu paljon: vertailen eri lähteitä, koska Irakista on olemassa ristiriitaista tietoa samoista aiheista. Tutkimuksen lähdeaineisto pohjautuu vahvasti länsimaisten asiantuntijoiden tuottamiin tietoihin.

Aikaisempia Irakiin liittyviä tutkimuksia on laadittu runsaasti. Niiden sisältö on pääasiassa koskenut Irakia vastaan sotivien maiden puolustushaarojen tai eri aselajien toimintaa Irakissa käydyissä sodissa. Itse asevoimien kehittymisestä ei ole laadittu aikaisempia tutkimuksia. Tutkielma on ensimmäinen, jossa painopisteenä on Irakin asevoimien kehittyminen.

1.2 Tutkimusongelmat, rajaaminen, jaottelu ja menetelmät

Pääongelmana on "Mitä muutoksia Irakin asevoimissa on tapahtunut toisen maailmansodan jälkeen?". Tutkimuksessa pyritään selvittämään asevoimien tasoon ja iskukykyyn vaikuttaneita muutoksia. Muutoksista päällimmäisinä tarkastellaan vahvuuksien ja kalustollisen tason muutoksia, jotka vaikuttavat suuresti asevoimien kykyyn sodankäynnissä. Muutoksien selvittämisellä kyetään toteamaan asevoimien kehityksen suunta ja kehittämisen painopisteenä olevat kohteet.

Tutkimuksen alaongelmissa tarkastellaan syitä Irakin asevoimien kehittämislle. Lisäksi tarkastellaan poliittisten tavoitteiden ja sotien vaikutusta muutoksiin. Tutkimuksessa

selvitetään asevoimien soveltuvuutta puolustus- tai hyökkäystaisteluun ja siihen minkäläisten tilanteiden varalle asevoimia kehitettiin. Irakin asevoimien nykytila ja tulevaisuuden näkymät ovat myös tärkeitä selvitettäviä kohteita. Alaongelmia ovat:

- Miksi Irak on kehittänyt asevoimiaan?
- Minkälaiseen sotaan Irak on asevoimiaan kehittänyt?
- Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet asevoimien kehitykseen?
- Mikä on Irakin asevoimien nykytila ja tulevaisuuden näkymä?

Tutkimuksessa seurataan Irakin asevoimien kehittymistä lähinnä asevoimien kokoa ja laatua tarkastelemalla. Vuosittaisista kehityssuunnista esitetään merkittävimmät tapahtumat ja muutokset, jotka ovat vaikuttaneet asevoimien laatuun.

Tarkempi tutkimus kohdistetaan 1960-luvun lopun jälkeiseen aikaan, eritoten 1970- ja 1980-luvuille, jolloin Irakin kehitys oli parhaimmillaan. Itsenäisen Irakin asevoimien alkutaipaleesta tuodaan esiin vain yleistietoutta siitä, mitkä olivat lähtökohdat kehittymiselle. Tutkimuksen ulkopuolelle rajataan 40- ja 50-luvut lähes kokonaisuudessaan.

Tutkimuksen jaottelu

Tutkimus on jaoteltu siten, että johdannon jälkeen toisessa luvussa kerrotaan Irakin väestöstä sekä maantieteellisestä asemasta. Lisäksi selvitetään tietoa Irakin itsenäisyydestä ja hallitsijoista. Luvussa ilmenee Irakin politiikan periaatteet ja tavoitteet painottuen Baath-puolueen toimintaan sekä armeijan perustamiseen ja sen yleiseen rakenteeseen. Luvussa ilmenee malli, johon armeijan kehittäminen pohjautuu.

Kolmannessa luvussa selvitetään Irakin asevoimien mahtavinta ajanjaksoa: Baath-puolueen vallankaappauksen jälkeistä aikaa. Lisäksi arvioidaan hankintojen päämääriä sekä vahvuuslukujen ja kalustollisten vahvuuksien muutoksia, joita kasvatettiin suurin panostuksin. Luvussa selvitetään asevoimien tila Saddam Husseinin aikakaudella Irania vastaan käydyssä sodassa sekä ensimmäisen Persianlahden sodan ajalta, jolloin asevoimat menettivät suurimman loistokkuutensa.

Neljännessä luvussa tutkitaan asevoimien tilaa 2000-luvulla sekä Iraqi Freedom -operaation vaikutusta asevoimiin. Lisäksi selvitetään Irakin asevoimien nykytilaa, sillä armeija on kokenut täydellisen muodon muutoksen. Luvussa tuodaan esille Irakin uuden armeijan joukkojen määrä, tärkein kalusto, käyttöperiaatteet, sekä tulevaisuuden näkymät.

Viidentenä lukuna on yhteenveto, jossa kootaan yhteen lukuun Irakin asevoimien historian tärkeimmät vaiheet. Luvussa esitetään tärkeimmät muutokset ja tapahtumat. Mainittuina ovat suurimmat kehitysaskleet ja vuositasolla tapahtuneista muutoksista tärkeimmät. Luvussa tuodaan esille Irakin asevoimien kehittyminen itsenäistymisestä uuteen Irakin armeijaan saakka.

Tutkimuksessa jaotellaan eri puolustushaarojen kehittymiset eri osioihin. Maavoimien yhteydessä tuodaan esille asevoimien yleinen tila sekä muut yleisesti vaikuttaneet tekijät. Ilmavoimat, siihen kuuluvat ilmapuolustusjoukot ja merivoimat esitellään omina kokonaisuuksinaan.

Menetelmät

Tutkielma on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus etenee käytännön ilmiöistä ja havainnoista yleiselle tasolle. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla ilmiötä yksityiskohtaisesti ja saada jokin asia ymmärrettäväksi. Tutkijan on oltava avoin ja ennakkoluuloton ryhdyttäessä laadulliseen tutkimukseen. Tutkijalle on tärkeää alusta lähtien havaita ilmiön olennaisimmat piirteet.¹

Tutkimusmenetelmänä käytetään pääasiassa dokumenttianalyysiä. Dokumenttianalyysi tarkoittaa todennettavissa olevan, useasti sosiaalisia tekijöitä sisältävän aineiston analyysia, jota ei saada kokoon suorien havaintojen teolla. Dokumenttien käyttäminen tutkimusaineistona on vaihtoehtona sille, että aineisto kerätään kyselylomakkein tai käytännön tutkimuksin. Dokumenttiaineisto jaetaan alkuperäisiin eli primaari-lähteisiin ja sekundaarilähteisiin. Primaari-lähde on peräisin siltä taholta, joka asian on aikaan saanut, kokenut, laatinut tai josta voidaan muuten todeta sen autenttisuus. Sekundaarilähde toistaa alkuperäistä lähdettä. Esimerkiksi aikaisemmat tutkimukset sekä sanoma- ja aikakauslehtien artikkelit ovat usein sekundaarilähteitä. Mitä

useamman välikäden kautta tieto on siirtynyt eteenpäin, sitä huoleellisempi tulee olla lähdekritiikissä.²

Kyseisessä tutkimuksessa ainoa käytännöllinen ja aiheeseen parhaiten soveltuva menetelmä on dokumenttianalyysi. Pääosa tutkimuksessa käytetyistä dokumenteista on peräisin länsimaisilta asiantuntijoilta, joten näkökulma muodostuu länsimaisesta aineistosta tutkittujen tietojen pohjalta.

Tutkimus tapahtuu kokoamalla aiheeseen liittyvää materiaalia kattavasti. Aineistoa analysoimalla selvitetään Irakin asevoimissa tapahtuneet muutokset viimeisten vuosikymmenten aikana. Aineistosta selvitetään kulloinkin tapahtuneet muutokset, jotka ovat vaikuttaneet asevoimien tilaan. Vertailemalla asevoimien tilaa eri vuosina, voidaan analysoida kehityksen suuntaa.

2. IRAKIN MAANTIETEELLINEN ASEMA, VÄESTÖN RAKENNE SEKÄ ASEVOIMIEN KEHITTÄMISEN TAUSTA

2.1 Maantiede sekä väestö

Irak sijaitsee Lähi-idässä, Arabian niemimaalla. Irakia ympäröivät Turkki, Syyria, Jordania, Saudi-Arabia, Kuwait ja Iran. Kaikkien naapurimaidensa kanssa Irakilla on maarajaa. Ainoa meriyhteys sillä on Persianlahdelle Umm Qasrin syväsatamasta, Shatt al Arabin jokiväylän kautta. Irakilla oli rantaviivaa vain 58 kilometrin kaistale.³ Irakilla ja Iranilla on yhteistä rajaa 1448 kilometriä⁴.

Irak jakautuu kolmeen maakuntaan, jotka on nimetty niiden pääkaupunkien mukaan. Pohjoisessa on kurdien Mosul, Keski-Irakissa on sunnimuslimien Bagdad ja etelässä on shiiamuslimien Basra.

Irakin pinta-ala on 438 446 neliökilometriä. Tiestöä on 11 000 km, rautateitä 1 700 km. Lentokenttiä noin 80 kappaletta. 1980- luvulla sotilaskäytössä niistä oli seitsemän⁵. Iraq Freedom operaation aikana käytettävissä oli 16–20 lentokenttää, jotka oli kunnostettu ensimmäisen Persianlahden sodan jäljiltä.⁶ Nykyisin Irakin ilmavoimat voivat tukeutua kymmeneen siviililiikenteen lentokenttiin.⁷

Irakin keskilämpötila on parhaillaan kesä-elokuussa yli 40 celsiusta. Kylmimmillään lämpötila on tammikuussa, jopa alle nolla astetta. Sadekausi ajoittuu joulukuun ja huhtikuun väliin. Alueella saattaa esiintyä hiekkamyrskyjä, jolloin hiekkapilvien korkeus voi kasvaa jopa muutamiin kilometreihin. Vuoristoseudulla on talvisin kylmää ja maahan kertyy lunta.⁸ Ilmasto asettaa sotajoukolle vaatimuksia. Kovilla helteillä huollon merkitys korostuu. Päivä- ja yölämpötilan vaihtelut vaativat valmistautumista toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Hiekkamyrskyjen aikaan lentäminen vaikeutuu, sillä koneet eivät kestä hiekkää. Hiekkamyrskyt pakottavat mahdollisesti ilmassa olevan lentokaluston nostamaan korkeuttaan myrskyn yläpuolelle.

Irakin noin 22 300 000 ihmisen väestöstä suurimman osan, noin 75 - 80 % muodostavat arabit. Kurdeja väestöstä on noin 20 - 25 %. Lisäksi Irakissa on joitakin pienempiä kansanosia, kuten turkkilaisia turkomaaneja (1,4 %), persialaisia (0,8 %) ja muita (0,9 %).⁹

Irakin muslimit jakautuvat shiioihin ja sunneihin. Muslimeista 55% on shiioja ja 45% sunneja. Valtaa pitäneen Baath-puolueen jäsenet olivat sunneja. Yhteensä väestöstä noin 95% on muslimeja.¹⁰ Irakin väestö on kirjavaa uskonnollisesta taustasta johtuen. Kansakunnan sisäiset ristiriidat ovat olleet yleisiä, eikä aseellisilta yhteenotoilta ole kyetty välttymään.

Irakin väkiluku on kasvanut vuosien saatossa suuresti. 1960-luvun lopulla Irakissa asui alle 10 miljoonaa ihmistä. Sittemmin määrä on kasvanut nousujohteisesti nykypäivään asti, lukuun ottamatta Persianlahden sodan aikaa 90-luvun alussa. Asukasluku rikkoi 20 miljoonan asukkaan rajan jo 90-luvun puolivälissä.¹¹ Irakin asevoimien kehittämiseksi väkiluvun nopea kasvaminen on luonnollisesti etuna, koska vahvuuksien kasvattaminen on tällöin huomattavasti helpompaa, vaikkakin hidasta. Syntyvyyden kautta tapahtuvaa asevoimien miesvahvuuksien kehittämistä joutuu odottamaan, kunnes suuremmat ikäluokat ovat kasvaneet tarpeeksi vanhoiksi asevoimiin. Tietenkin sotajoukon kasvattaminen vaatii myös paljon rahaa ja uutta sotamateriaalia.

Irak on hallinnut maailman toiseksi suurimpia tunnettuja öljyvaroja. Vuoden 2002 lopussa maailman öljyreservi oli 142,7 miljoonaa tonnia, josta Irakin osuus on 15,2 miljoonaa tonnia.¹² Irakin maakaasuvarat ovat maailman tunnetusta maakaasureservistä 2 %.¹³ Irakin talous pohjautuu pääasiassa suureen öljymäärään, mutta kansalaiset ovat eläneet silti köyhyydessä, sillä öljyistä saadut varat ovat keskittyneet vain harvojen käyttöön.

2.2 Itsenäistyminen sekä poliittiset linjaukset

Iso-Britannia hallitsi Irakia mandaattialueenaan ensimmäisestä maailmansodasta vuoteen 1932 saakka. Irak itsenäistyi 3.10.1932 jolloin siitä tuli kuningaskunta. Iso-Britannia tuki kuningasta taustalta jättämällä omia sotilaallisia joukkojaan Irakiin.¹⁴

Yhdysvalloille Irakista tuli mieluisa liittolainen vuonna 1955, jolloin Irak liittyi Neuvostoliiton vastaisen Bagdadin sopimukseen.¹⁵ Vuonna 1958 kuningaskunnasta tuli tasavalta kenraali Abdul al-Quassimin johtamassa arabinationalistisessa vallankumouksessa.¹⁶ Edellinen hallitsija kuningas Faysal sai surmansa vallankumouksessa¹⁷.

Vuonna 1959 Irak erosi Bagdadin sopimuksesta, jolloin alkoi lähentyminen Neuvostoliiton tukemaan ja Egyptin Nasserin johtamaan pan-arabialaiseen liikkeeseen¹⁸. Vuonna 1963 Quassim menetti valtansa Yhdysvaltojen keskustiedustelupalvelun CIA:n tukemassa vallankaappauksessa lyhyeksi aikaa valtaan päässeelle Baath-puolueelle. Kenraali Quassim sai surmansa vallankaappauksessa¹⁹. Vuonna 1967 diplomaattisuhteet Yhdysvaltoihin katkesivat²⁰.

Vuonna 1968 Baath-puolue onnistui uudessa kapinassaan ja sai vakiinnutettua valtansa lopullisesti.²¹ Vallan otti itselleen Saddam Husseinin serkku, kenraali Ahmed Hassan Bakr. Baath-puolueen vallankaappaus ja myöhemmin käyty kuuden päivän sota lähensi entisestään Irakin ja Neuvostoliiton välejä. Saddam Hussein pääsi vallankaappauksen myötä Irakin hallitsijaa lukuun ottamatta maan korkeimpaan asemaan.²²

Saddam oli liittynyt Baath-puolueeseen jo nuorena ja oli mukana yhtenä vallankaappauksessa johtohenkilöistä. Irakista tuli tuolloin totalitäärinen valtio, jossa kansalaisia tarkkailtiin jatkuvasti. Baath-puolue hallitsi pelolla, mutta myös parantamalla kansalaisten elinoloja ja toteuttamalla maareformin, jonka mahdollisti öljyillä saadut varat.²³

1940-luvulla alkunsa saanut Baath-liike oli idealistinen, korkeaa moraalia ja kuria kannattava järjestö. Se oli suunnattu sosialismia vastaan ja sen tärkein päämäärä oli rakentaa yhtenäinen arabivaltio.²⁴ Ba`thismi on pan-arabialaisuuden ja arabialaisen sosialismin sekoitus. Sosialismin perinteiden mukaan muutoksien aikaansaamiseksi tarvitaan vallankumous ja Ba`athismin mukaan vallankaappaus on tehtävä keinolla millä hyvänsä ja vallankumous on toteutettava ylhäältä päin.²⁵

1960- ja 1970-luvuilla Irak tuli riippuvaiseksi Neuvostoliiton sotilasavusta²⁶. Maiden yhteistyö oli toimivaa, joten sotilaallinen avustus ja kaupankäynti oli luonnollinen jatke

yhteistyölle. Sotilaallisen mahtin kasvattaminen Neuvostoliitosta hankitulla kalustolla oli halvempaa kuin länsimaisen kaluston ostaminen.

Kesällä 1979 Husseinin pyrkimys syrjäyttää Bakr vallasta onnistui tämän erottua virastaan terveydentilaansa vedoten.²⁷ Samalla Hussein puhdisti Baath-puolueen johtajiston sekä muun virkamieskunnan mahdollisista haastajistaan surmauttamalla nämä puoluekokouksen yhteydessä²⁸. Surmattujen joukossa oli kymmeniä upseereita²⁹. Suuressa armeijassa kymmenien upseerien menetys ei välttämättä ole vaikuttanut johtamiseen, suuresta massasta kyetään yleensä korvaamaan menetetyt upseerit. Tämän jälkeen Hussein oli sekä virallisesti että epävirallisesti Irakin johtaja ja mahtavin voimahahmo, jonka valtaa ei haluttu kyseenalaistaa³⁰. Saddam Hussein oli kuitenkin jo vuosien ajan ollut vallankahvassa kiinni. Saddamin noustua viralliseksi hallitsijaksi hänen sukulaisensa ja oman synnyinseutunsa ihmiset pääsivät johtaviin elimiin osallisiksi.³¹

Saddam Husseinin valtakaudella presidentti kierrätti ihmisiä johtavissa viroissa. Useat ministerit ja tärkeimmät sotilaskomentajat vaihtuivat tiuhaan tahtiin. Johtavissa asemissa on ollut useita Husseinin sukulaismiehiä, mutta hekin joutuivat kierrätyksen kohteeksi. Kaiken tämän tavoitteena oli vallankaappauksien estäminen.³²

Saddam Husseinin aikaan Irakin kansa tottui erilaisten aseistettujen joukkojen näkyvään läsnäoloon jokapäiväisessä elämässä.³³ Hussein nousi hallitsijaksi 1979 ja säilytti asemansa vuoteen 2004 saakka, jolloin liittouman joukot saivat Husseinin kiinni. Husseinin kauden alussa, vuonna 1980 alkoi kahdeksan vuotta kestänyt sota Irania vastaan. 1990- luvulla vuorossa oli Persianlahden sota ja myöhemmin 2000- luvulla Iraqi Freedom -sota.

Husseinin sisäpoliittisena tavoitteena oli diktaattorin aseman saavuttaminen ja sen vahvistaminen. Ulkopoliittisena tavoitteena Hussein jatkoi Baath-puolueen viitoittamalla tiellä. Hän halusi koko arabimaailman hallitsijaksi ja henkiseksi johtajaksi. Hussein joutui tavoitteidensa saavuttamiseksi kasvattamaan asevoimiaan ja sitä kautta sotilaallista mahtia.

Husseinin ja Ba`athismin tavoitteiden saavuttamiseksi asevoimien kehittäminen Persianlahden alueen suurimmaksi ja voimakkaimmaksi oli ymmärrettävää. Sodankäynti oli poliittisten periaatteiden mukaisesti hyväksyttävissä oleva keino yhtenäisen arabivaltion aikaansaamiseksi keinolla millä hyvänsä. Irakin pyrkimyksenä oli rakentaa tehokas sotakoneisto, jonka avulla muiden valtioiden saattaminen saman johdon ja aatteen alaiseksi olisi helpompaa. Valtio käytti erittäin paljon öljyistä saatuja varoja asevoimien kehittämiseen. Irakin pyrkimyksenä ei ole ollut päästä haluamiinsa päämääriin politiikan keinoin, vaan sotilaallisin toimin.

Irakilaisilla on ollut kova innokkuus sodankäyntiin. He ovat päässeet testaamaan omia joukkojaan ja kalustoaan sekä osoittamaan omaa voimaansa taistelukentillä. Vaikka Irak on yli 1 000 kilometrin päässä Israelista, ovat he olleet mukana lähes kaikissa arabien ja Israelin välisissä sodissa.³⁴

Irakissa on historian aikana toiminut noin sata eri oppositioliikettä. Osalla näistä on pitkä historia, osa on syntynyt sotien seurauksena. Liikkeet ulottuvat pienistä uskonnollisista ryhmistä Irakin kommunistisen puolueen joukkoihin. Vain muutamat fundamentalisten shiiojen ryhmät sekä kurdien joukot ovat kyenneet taistelemaan hallituksen aseistettuja joukkoja vastaan. Yleensä opposition iskut ovat olleet pieniä, yksittäisiä iskuja suunniteltuja kohteita vastaan.³⁵

2.3 Armeijan ensimmäiset kehitysaskleet

Irakin armeija perustettiin vuonna 1921, asevelvollisuuden se otti käyttöönsä vuonna 1934. Tämän jälkeen alkoi vahvuuksien kasvattaminen. Ennen asevelvollisuutta armeijan vahvuus oli parhailaan noin 10 000 miestä. Vuonna 1941 armeijan joukkojen vahvuus oli kuitenkin jo noin 41 000 miestä. Toisen maailmansodan jälkeen vahvuuksia vähennettiin. Vuonna 1948 armeijassa oli enää noin 20 000 sotilasta, luku sisälsi kenttäarmeijan.³⁶

Kevättä 1931 pidetään ilmavoimien perustamispäivänä, koska tuolloin palasivat kotiin Iso-Britanniassa koulutuksessa olleet sotilaat. Vuonna oli 1927 lähetetty viisi sotilasta saamaan lentäjän koulutusta ja 32 sotilasta mekaanikon opintoihin.

Irak on osallistunut ilmavoimillaan myös lähialueiden sotiin. Ensimmäinen taistelutilanne toisen maailmansodan jälkeen oli jo 1948 sodassa israelilaisia vastaan. Irakin ilmavoimat ottivat osaa myös kuuden päivän sotaan pommittaen vihollisen lentotukikohtia. Tällöin Irakin ilmavoimilla oli merkittävä rooli Jordanian joukkojen tukemisessa.³⁷ Ilmavoimat saivat tärkeitä käytännön oppeja kyseisistä sodista, joista todennäköisesti saatiin hyötyä tulevien vuosien koulutukseen.

Irakin merivoimat perustettiin vuonna 1937 neljän sotalaivan vahvuisena Basrassa. Vuoteen 1958 saakka merivoimat suorittivat pienellä kalustollaan monia tehtäviä Persianlahdella. Vuoden 1958 vallankaappauksen jälkeen Irak alkoi kehittää merivoimiaan hankkimalla useita torpedoveneitä. Merivoimat kuitenkin pysyivät suhteellisen vaatimattomina seuraavien vuosien aikana.³⁸

2.4 Armeijan rakenne

Irakin valtion sotilaallisia joukkoja ovat olleet ilmapuolustusjoukot, tasavaltalaiskaartin joukot ja sen erikoisjoukot sekä hallituksen johtamiseen ja suojaamiseen käytettävät erikoisjoukot sekä meri- ja ilmavoimat. Lisäksi Irakilla on puolisolitaallisia joukkoja, kuten rajavartiojoukot ja turvallisuusjoukot.

Aseistettujen joukkojen laatu ja käyttötarkoitus oli varsin kirjavaa. Kalustolliset ja koulutukselliset erot vaihtelivat suuresti eri joukkotyyppien välillä. Huonoimmin varustetuilla joukoilla ei ole ollut muuta kuin henkilökohtaiset aseet. Irakin vakinaisella armeijalla on ollut kolmen perustyyppin divisioonaa, panssaridivisioonaa, mekanisoituja jalkaväkidivisioonaa ja jalkaväkidivisioonaa. Ne sisältävät tavallisesti kolme liikkuvaa prikaatia taistelevina osina, divisioonan tykistön sekä tuki- ja huoltojoukkoja.³⁹

Vuosien 1939 ja 1968 välisenä aikana irakilaiset yrittivät uudelleenorganisoida armeijaa useita kertoja. Eri puolueiden komento armeijan johdossa vaihtui useasti, niinpä johtovastuu annettiin Baath-puolueen vallankaappauksen jälkeen, vuonna 1968 pysyvästi presidentille.⁴⁰ Irakin presidentti on vastannut lähes kaikista armeijaan liittyvistä päätöksistä lähimpien johtohenkilöiden tukemana, jonka vuoksi hän on ollut aina viimeinen päätöksentekijä valtion asioissa. Saddam Hussein teki Irakin diktaattorimaisen johtamistyylin tutuksi ympäri maailman.

Irakin armeijan joukot oli perinteisesti organisoitu Brittiläisen mallin mukaisesti. Organisaatio johti maataisteluoperaatioita ryhmätasolta aina kokonaisen armeijakunnan taisteluihin saakka. Neuvostoliittolainen tapa yhdistellä vanhoja kokemuksia seuraaviin taisteluihin tuli varsinaisesti käyttöön Irania vastaan käydyssä sodassa 80-luvulla. Tämä malli aiheutti uudistuksia alkuperäisen brittiläisen mallin mukaisiin organisaatioihin.⁴¹ Muutos oli osittain ajan pakottamaa, sillä brittiläisiltä opittu malli alkoi vanhentua, eikä vastannut enää nykyaikaisempia vaatimuksia.

Neuvostovalmisteisen materiaalin ja kaluston hankkiminen vuoden 1958 jälkeisellä ajalla toi jo tuolloin mukanaan asteittaisen siirtymisen kohti neuvostoliittolaista mallia. Siinä armeijaa kaikkine huollon osineen harjoitettiin divisioonatasolla johdettuun toimintaan.⁴² Malliin kuuluivat tykistön massiiviset tulivalmistelut, lukuisten panssarivaunujen käyttö sekä suurivahvuisten joukkojen ryhmittäminen taisteluun. Irak alkoi näin ollen kehittää asevoimiaan hyökkäävän mallin mukaiseksi.

3. BAATH- PUOLUEEN VALTAAN NOUSEMISESTA PERSIANLAHDEN SOTIIN

Baath-puolueen vuoden 1968 valtaan astumisen myötä Irak alkoi kehittää asevoimiaan suurin panostuksin. Puolue halusi maalle uskottavan ja tehokkaan armeijan. Tuolloiseen sodankäyntiin kuului tärkeimpänä elementtinä runsas maavoimien käyttö, jota myös Irakin armeijassa ryhdyttiin painottamaan. Läheiset suhteet Neuvostoliiton kanssa toivat luonnollisesti armeijan käyttöön neuvostokalustoa.

3.1 Kohti nousua

Yksi merkittävä kehitysaskel otettiin vuonna 1970, jolloin perustettiin ns. Kansanarmeija. Tarkoituksena oli luoda Baath-puolueelle aktiivinen rooli jokaiseen kylään ja kaupunkiin: näin yritettiin kasvattaa puolueen poliittista suosiota. Kansanarmeijan yhtenä tehtävänä oli antaa taustatukea Irakin armeijalle. Värväyksen kohteena olivat täysi-ikäiset ihmiset, jotka olivat suorittaneet asepalveluksensa. Palvelukseen kelpasivat sekä miehet että naiset.⁴³

Maavoimien kehittyminen

Vuonna 1968, jolloin Baath-puolue astui valtaan, Irakin armeijan kehitys oli täysin alkutaipaleella. Aseistettujen joukkojen kokonaisvahvuus oli vain 82 000 sotilasta. Maavoimissa oli 70 000 miestä, sisältäen yhden panssaridivisioonan, neljä jalkaväkidivisioonaa ja yhden itsenäisen jalkaväkiprikaatin. Puolisotilaallisissa joukoissa palveli noin 10 000 miestä, mukaan lukien yhden mekanisoidunprikaatin.⁴⁴

Vuonna 1970 asevoimien kokonaisvahvuus oli 94 500 taistelijaa, joista 85 000 palveli maavoimissa. maavoimien sotilaista noin 15 000 oli Jordaniassa ja 6 000 Syyriassa. Puolisotilaallisissa joukoissa palveli noin 20 000 sotilasta, johon sisältyi noin 10 000 miehen kansalliskaarti ja turvallisuusjoukkojen mekanisoitu prikaati, jossa oli arviolta 3 000 miestä.⁴⁵

Vuodesta 1972 vuoteen 1973 mennessä Irakin aseistettujen aktiivijoukkojen vahvuus oli 101 800 sotilasta. Reservien määrää nostettiin 250 000:sta 268 000:een. Maavoimissa oli aktiivitaistelijoita 90 000 sotilasta. Irakin panostus alkoi hankintojen myötä saada näkyviä piirteitä. Maavoimien suurimmat investoinnit olivat 130 panssarivaunua, jotka nostivat kokonaismäärän 990 kappaleeseen. Kaluston päämallit olivat T-54, T-55 ja T-34. Lisäksi muita panssaroituja ajoneuvoja hankittiin tuhat kappaletta lisää, jolloin kokonaismäärä kasvoi noin 1300 kappaleeseen. Pääkalustona oli BTR-152 -tyyppiset vaunut. Myös tykistöä kehitettiin voimakkaasti: Irak hankki 400 uutta tykkiä, joka nosti kokonaismäärän 700 kappaleeseen.⁴⁶

Maavoimien voimakkaasti kasvanut tykistön määrä antoi paremmat edellytykset massiiviseen epäsuorantulen käyttöön, joka oli merkittävässä osassa silloisessa sodankäynnissä. Panssarivaunujen lisähankinnat vahvistivat liikkuvien joukkojen taistelu- ja hyökkäyskykyä. Vaunujen suurilukuinen käyttö mukailee nimenomaan Neuvostoliitosta saatua mallia, joten niiden hankinta on ollut perusteltua. Mallin mukaisessa hyökkäystaistelussa mekanoitujen joukkojen voiman vahvistamiseksi käytetään runsaasti taistelupanssarivaunuja.

Vuoteen 1976 mennessä Irak oli kasvattanut aktiivivahvuuttaan 158 000 mieheen ja reservien määrä rikkoi 300 000 miehen rajan. Maavoimien vahvuus nostettiin 140 000 miehen vahvuiseksi. Panssarivaunuja oli hankittu useita satoja, kaikkiaan niitä oli 1 200. Vanhentuneet T-34-panssarivaunut poistuivat käytöstä, niiden tilalle hankittiin T-62-vaunuja. Tykkien määrää nostettiin 790 kappaleeseen. Puolisotilaallisten joukkojen vahvuus oli kasvanut 54 800 mieheen, josta kansanarmeijaa oli 50 000 miestä.⁴⁷

Irak oli panostanut vahvasti maavoimien kaluston, varsinkin vaunujen uusimiseen sekä niiden lukumäärän kasvattamiseen. Vanhentuneet T-34 taisteluvaunut saatiin korvattua taistelukykyisemmällä vaunuilla.

Irakin asevoimien kokonaisvahvuus oli 188 000 miestä 1977, joista maavoimiin kuului 160 000 aktiivipalveluksessa olevaa sotilasta. Reserveissa oli 250 000 miestä. Puolisotilaallinen armeija oli noin 50 000 miehen vahvuinen, jonka lisänä oli vajaan viidentuhannen miehen turvallisuusjoukko.⁴⁸

Panssarivaunuja oli edelleen hankittu lisää, kokonaismäärän ollessa 1 350 kappaletta. Muita panssaroituja ajoneuvoja oli nyt 1 800 kappaletta, jotka olivat pääasiassa BTR- ja BMP- vaunuja. Ilmatorjuntakalustoon kuuluvia SA-7 -ohjuksia oli jo tuolloin käytössä.⁴⁹ Maavoimien kalustoon kyseisenä vuonna kuului 12 kappaletta Scud-B ohjuksia.⁵⁰ Niiden kantama on noin 300 kilometriä, mikä mahdollistaa kohteiden tuhoamisen pitkältä etäisyydeltä. Ohjukset ovat aiheuttaneet hankintansa jälkeen paljon kohua, koska pitkä kantama ja mahdollisuus varustaa ne tuhoisilla taistelukärjillä on toiminut pelotteena Irakin vihollismaita vastaan. Scud-ohjukset ja niiden laukaisualustat ovatkin usein olleet vihollisen tärkeimpiä hyökkäyksen kohteita sodassa Irakia vastaan. Scud-ohjukset ovat neuvostoliittolaisia SS-1 -ohjuksia ja niiden variaatioita, joita Irak on ostanut Neuvostoliitosta ja Pohjois-Koreasta⁵¹.

Ennen Husseinin valtaan astumista vuonna 1978 Irakin aseistettujen joukkojen kokonaisvahvuutta oli jälleen kasvatettu; se oli tuolloin jo 212 000 sotilasta. Maavoimissa oli 180 000 aktiivisotilasta ja 250 000 reserviläistä. Panssarivaunuja oli 1700 kappaletta. Puolisotilaallisissa joukoissa oli vajaan viiden tuhannen sotilaan vahvuinen turvallisuusjoukko ja noin 75 000 miehen armeija.⁵²

Irakin pääpainona oli jälleen maataistelukyvyyn kehittäminen miesvahvuuksia nostamalla, sekä uutta kalustoa hankkimalla. Iskukykyä edisti myös panostaminen helikoptereihin, joilla joukkojen liikkumista sekä taistelujen tukemista voitiin tehostaa. Enemmistö koostui 80 kappaleesta Mi-8 -mallisia kuljetushelikoptereita. Kyseinen kopterimalli voidaan modifioimalla varustaa raskaalla aseistuksella, siihen ei kuitenkaan oltu ryhdytty. Irakilla oli kyseisenä vuonna meneillään lisätilaus Scud-ohjuksista⁵³.

Irakin maavoimien kalusto muodostui useista erityyppisistä koneista. Koska ajoneuvoja, aseita ja helikoptereita oli useita eri malleja, alkoi huolto muodostua vaikeammaksi. Irakissa kaluston kunto on ollut lähes aina heikohkoa, joka johtunee juuri niiden sekalaisuuden aiheuttamista ylläpitovaikeuksista.

Koko 1970-luvun jatkunut kehitys antoi vahvan kuvan silloisesta painopisteestä. Irakin maavoimia oli kehitetty ajanmukaisemmaksi ja suuremmaksi vuosikymmenen aikana. Maavoimien kehittäminen ja maataistelut olivat tärkeässä osassa Irakin ajattelutavassa

ja kehitys on ollut neuvostomallin mukaista. Panssarikaluston ja epäsuoraa tulta ampuvan kaluston lisäämisellä kyettiin toimimaan paremmin mallin mukaisella tavalla.

Ilmavoimien kehittyminen

Ilmavoimiin kuuluivat mukaan myös ilmapuolustuksen joukot, joiden tehtäviin kuului ilmatorjunta ja ilmatilan valvonta. Tutkimuksessa esitettyihin ilmavoimien miesvahvuuksiin sisältyvät ilmapuolustusjoukkojen miesvahvuudet, ellei niitä ole erikseen mainittu.

Ilmavoimissa ja ilmapuolustuksen joukoissa palveli vuonna 1968 yhteensä noin 10 000 miestä, käytössään 215 taistelukonetta.⁵⁴ 1970 ilmavoimien vahvuus oli 7 500 sotilasta, taistelukoneita oli tuolloin jo 229 kappaletta.⁵⁵ Vuonna 1973 ilmavoimien vahvuutta nostettiin; sotilaita oli tuolloin 9 800.⁵⁶

Ilmavoimat olivat vuosien ajan muutoksettomassa tilassa. Kehityksen painopiste ei ollut ilmavoimissa. Vaikka miesvahvuuksissa tapahtui pientä heilahtelua, se ei vaikuttanut ilmavoimien iskukykyyn.

Ilmavoimat olivat suuren kehittämisen kohteena vuonna 1976. Miesvahvuutta kasvatettiin 15 000 mieheen, taistelukoneiden lukumäärää puolestaan oli nostettu 299 kappaleeseen. Pääpainona hankinnoissa olivat rynnäkkökoneet, joita oli ostettu lähes 100 kappaletta lisää, jolloin niitä oli jo 170. Samoin helikoptereita oli hankittu kymmenittäin lisää, niitä oli kaikkiaan 134 kappaletta.⁵⁷

Ilmavoimien kehityksen kohteena olivat rynnäkkökoneet, jotka antavat paremmat edellytykset iskeä vihollisen tärkeisiin kohteisiin pommitusten, ohjusten tai muiden asevaikutusten muodossa. Hävittäjien lukumäärä oli pysynyt vuosien ajan samana, hieman yli sadassa koneessa. Tästä voimme päätellä, että Irak keskitti voimiaan maataisteluihin ja niiden tukemiseen sekä vihollisen huollon, johdon ja tulituen lamauttamiseen. Taisteluhävittäjä- hankinnat seurasivat hieman jäljessä. Ilmeisesti niiden tarvetta ei vielä koettu suureksi. Ilmavoimat kasvoivat lyhyessä ajassa

uskottavammiksi ja huomattavasti iskukykyisemmäksi kuin mitä se oli ollut menneinä vuosina.

1977 Ilmavoimien vahvuus oli kasvanut merkittävästi, nyt se oli 25 000 miestä.⁵⁸ Ilmavoimien taistelukoneiden määrää nostettiin 369 kappaleeseen. Hävittäjiä oli hankittu lisää, kaikkiaan niitä oli 135 kappaletta. Pääasiassa koneet olivat malleja Mig-27 ja Mig-19. Kuitenkin kehityksen pääpaino ilmavoimissa säilyi rynnäkkökoneissa.⁵⁹

Vuonna 1978 Ilmavoimilla oli palveluksessa kaikkiaan 28 000 miestä. Kalustohankinnat painottuivat helikoptereihin, joita oli 227 kappaletta. Hävittäjäkalustoon oli saatu Mig-21 -koneita.⁶⁰ Irak osti myös ensimmäiset Mirage-hävittäjänsä Ranskasta. Hävittäjät olivat länsimaisella tekniikallaan ilmavoimien parhaimmista.⁶¹

Uudempien hävittäjien hankinta antoi ilmaherruuden säilyttämiseen yhä paremmat mahdollisuudet. Hävittäjien uudistaminen vaikuttaa myös kykyyn turvata rynnäkkökoneiden toimintaa vihollisen ilmapuolustuksen alueilla., Kohdattaessa vihollisen hävittäjiä ilmataisteluissa, kömpelöiden rynnäkkökoneiden operaatiot voivat olla tuhoon tuomittuja ilman tarvittavia suojakoneita. Hävittäjilläkin voidaan myös mahdollisuuksien mukaan lamauttaa vihollisen ilmatorjuntaa. 1970-luvulla lentokalusto kehittyi vahvasti maailmanlaajuisesti. Irakin oli ostettava voimakkaampia ja uudempia lentokoneita ilmavoimien vahvistamiseksi.

Merivoimien kehittyminen

Vuonna 1968 merivoimien vahvuus oli noin 2 000 miestä.⁶² Merivoimat olivat perinteisesti Irakin sotajoukoista mitättömimmät. Maassa ei ollut paljoa rantaviivaa, mutta meriyhteys oli tärkeä. Irakin merivoimilla kyettiin tuolloin valvomaan merialuetta sekä suorittamaan tiedustelua.

Merivoimien kokonaisvahvuus oli vuonna 1970 edelleen 2 000 sotilasta. Heillä oli tuolloin kolme sukellusveneen tuhoajaa, 12 kappaletta moottoritorpedoveneitä ja 10 vartiovenettä.⁶³ Merivoimien miesvahvuus ei muuttunut muutamien seuraavien vuosien aikana lainkaan, mutta sinne hankittiin kymmenen pientä partioalusta lisää vuonna 1973. Aluksien kokonaisvahvuus oli näin 30 kappaletta.⁶⁴

Merivoimien kehittämiseksi oli painavia syitä. Persianlahti on ainut vesiväylä maahan, joten sen strateginen merkitys Irakille on tärkeä. Persianlahden hallitseminen olisi kiinnostanut naapurimaita suuresti mahdollisen sotatilan aikana, joten Irakin kannatti kehittää merivoimiaan iskukykyisemmäksi. Persianlahti merkitsi Irakille tärkeää öljynkuljetusväylää, jonka menettäminen vaikeuttaisi ulkomaan vientiä suuresti. Vaikka Irak kehitti merivoimiaan hieman paremmiksi, kyseisellä kalustolla ei kyettäisi taistelemaan suurempaa voimaa vastaan kovinkaan tehokkaasti. Alukset soveltuivat lähinnä aluevalvontaan ja tiedusteluun.

Vuoteen 1976 mennessä merivoimien miesvahvuus kasvatettiin 3 000 mieheen. Alusten lukumäärä pysyi edelleen noin kolmessakymmenessä.⁶⁵ Merivoimilla oli vuonna 1977 riveissään 3 000 sotilasta.⁶⁶ Vuotta myöhemmin, 1978, merivoimien miesvahvuutta oli nostettu tuhannella: tämän jälkeen merivoimissa palveli yhteensä 4 000 miestä.⁶⁷ Viimeisten vuosien miesvahvuuksien nostaminen ei kuitenkaan vaikuttanut Irakin merivoimien iskukykyyn, sillä kalustoon ei tehty muutoksia.

3.2 Suurten vahvuuksien saavuttaminen ja sodan ajan asevoimat

Ennen Saddam Husseinin valtakautta 1970-luvulla, Irakin asevoimia oli kehitetty määrätietoisesti vahvemmaksi. Baath-puolueen valtaan nouseminen vaikutti suuresti. Armeijasta oli luotu huomattavasti vahvempi nopeassa ajassa. Kehitysnäkymät olivat nousujohteisia; ehkä Irakissa ennakoitiin tulevaa sotaa.

Saddam Husseinin astuttua valtaan Irakin asevoimia kehitettiin entistäkin nopeammin. Hussein halusi luoda voimakkaamman ja nykyaikaisemman armeijan. Husseinin poliittiset tavoitteet mukailivat Baath-puolueen asettamia päämääriä. Hussein ei luottanut poliittisiin ratkaisuihin vaan mielsi sodankäynnin paremmaksi ratkaisukeinoksi, joten asevoimien suunta oli edelleen kehittymään päin. Irania vastaan käydyn sodan lähestyessä asevoimien kehittyminen oli edellisiä vuosia voimakkaampaa. Irak ja Iran ajautuivat sotaan, koska Hussein tahtoi ratkaista vanhan kiistan Shatt-Al-Arabin vesiväylästä ja vallata Abadanin lähellä olevia öljykenttiä.

Maavoimat

Vuonna 1979 koko armeijan reservi oli nostettu jo noin 330 000 mieheen, josta maavoimien reserviä oli 250 000. Irakin maavoimien aktiivivahvuutta nostettiin 180 000 mieheen.⁶⁸

Ennen Iran-sotaa Irakin jalkaväkidivisioonat olivat pääasiassa sijoitettuina pohjoiseen. Suurin osa panssaridivisioonista oli sijoitettuna Keski-Irakissa ja mekanisoidut divisioonat eteläisessä Irakissa. Syksyllä 1980 armeijan joukot siirrettiin Iranin rajalle sekä osin Iranin rajojen ylitse.⁶⁹ Irakin joukot oli alun perin suunniteltu ja koulutettu lähinnä puolustustaisteluun, vaikka asevoimien malli tulikin Neuvostoliitosta ja hyökkäykseen tarkoitetuilta joukoilta. Vain eliittijoukot soveltuivat hyökkäystaistelun käymiseen.⁷⁰

Vuonna 1980 Irakin armeijan kokonaisvahvuus oli 242 250 miestä. Reserviläisten määrä oli pysynyt samana edellisvuoteen verrattuna. Maavoimien vahvuus nostettiin 190 000 mieheen. Panssarivaunuja oli hankittu lähes tuhat lisää, nyt niitä oli jo 2600 kappaletta. Muita panssaroituja ajoneuvoja oli 2500. Tykkejä oli kaikkiaan 1040.⁷¹

Panssarikalustoon oli saatu hankittua T-72 taistelupanssarivaunuja tuomaan voimaa taisteluihin. Irakin lukuisten vaunujen hankinta ei ole voinut olla ongelmaton niiden käyttöä ajatellen. On varmasti ollut haasteellista kouluttaa todellisia ammattilaisia vaunujen käyttäjiksi, sillä suuremmat panssarijoukot vaativat enemmän henkilöstöä.

Iranin sodan aikana puolisoitilaallisten- ja reserviläisjoukkojen vahvuus pieneni huomattavasti, kuitenkin samaa tahtia aktiivipalveluksessa olevien joukkojen vahvuudet nousivat suuresti. Vuonna 1980 Irakissa oli aktiivipalveluksessa sotilaita 242 250. Maavoimien vahvuus oli 200 000, reserviläisiä oli 250 000 ja puolisoitilaallisten joukkojen sotilaita 79 800.⁷² Aktiivipalveluksessa olevien joukkojen vahvuuksien suureen kasvamiseen selityksenä on sodan takia palvelukseen kutsuttujen siirtyminen reservistä aktiivipalvelukseen.

Vuoden 1984 merkittävin tapahtuma oli diplomaattisuhteiden palautuminen Irakin ja Yhdysvaltojen välille. Suhteet olivat olleet poikki vuodesta 1967 asti kaikkiaan 17 vuoden ajan⁷³.

Vuoteen 1985 mennessä oli tapahtunut jälleen suuria muutoksia. Aktiivipalveluksessa sotilaita oli jo 520 000, reserviläisiä 75 000 ja puolisolitaallisia vain 4 800.⁷⁴ Irak oli käynnissä olevan sodan aikana olosuhteiden pakottamana ottanut palvelukseen huomattavan suuren määrän sotilaita. Irakin asevoimilla oli meneillään mittava panostaminen taistelupanssarivaunuihin. Niiden lukumäärä lähenteli jo 5000 kappaletta. Luku oli lähes viisinkertainen verrattuna Iranin vastaavaan.⁷⁵

Vuonna 1987 irakilaiden normaalia asepalvelusaikaa oli pidennetty tavallisesta kahdesta vuodesta kulloinkin tarpeelliseksi katsottuihin mittoihin. Aktiivipalveluksessa olevien kokonaisvahvuus oli jo noin miljoona miestä. Puolisotilaallisen kansanarmeijan vahvuus oli noin 650 000 miestä. Maavoimien vahvuus oli 955 000, sisältäen noin 480 000 aktiivi reserviläistä. Puolisotilaallisilla turvallisuusjoukoilla oli edelleen 4 800 miestä.⁷⁶

Sodan aikana Irak oli saanut käyttöönsä prikaatin verran vapaaehtoisia taistelijoita Jordaniasta. Vastapalveluksena Jordaniaan lähetettiin sotasaaliiksi saatuja panssarivaunuja. Sotilaskoulutuksen suhteen Irak oli tehnyt yhteistyötä Neuvostoliiton, Ranskan, Italian ja Jordanian kanssa. Lisäksi Ranska auttoi Irakia elektronisen sotakaluston kehittämisessä.⁷⁷ Panssarivaunuja oli mahdollista lahjoittaa, sillä niiden lukumäärä kattoi tarpeet. Koulutustasokkuus oli pelkästään Irakilaisin voimin suoritettuna kehnoa, joten muiden maiden tuki oli tärkeää. Etenkin Euroopassa koulutetut sotilaat olivat ammattitaidollisesti asevoimien terävintä kärkeä.

Taulukossa 1 on esitetty taistelupanssarivaunujen lukumäärien muutokset Persianlahden alueen maissa vuosien 1973 ja 1989 välisenä aikana.

	1973	1979	1982	1984	1989
Iran	920	1735	1110	1000	900
Irak	990	1800	2300	4820	5500
Bahrain	0	0	0	0	54
Kuwait	100	280	240	240	275
Oman	0	280	240	240	275
Qatar	0	12	24	24	24
Saudi Arabia	85	350	450	450	550
UAE	0	0	118	118	136

Taulukko 1: Taistelupanssarivaunut Persianlahdella. Lähde: Defence Yearbook 1991, s. 229

Taulukosta 1 ilmenee selkeästi vuosien 1973 ja 1989 välisen aikakauden aikaiset taistelupanssarivaunujen määrien kehityslinjat. jokainen Persianlahden alueen valtio on pyrkinyt lisäämään vaunujensa määrää. Taistelupanssarivaunujen avulla on kyetty kasvattamaan joukkojen tulivoimaa ja edistämään liikkuvampaa sodankäyntiä. Irak sai huomattavan määrän vaunuja sotasaaliina Iranilta, joka osaltaan selittää maiden välisten erojen suurta kasvamista. Vaunujen määrän lisääminen osoittaa Irakin ylivoimaisuuden verrattuna muihin maihin. Pääasiassa Neuvostoliitosta tehdyillä hankinnoilla ostetut taistelupanssarivaunut olivat merkittävässä osassa Irakin tuolloista sodankäyntiä. Irakin maavoimissa vaunujen lukumäärän kasvattaminen on ollut suunnitelmallista, sillä neuvostomallin omaksuttua maavoimien taistelupanssarivaunujen käyttö kuului tärkeänä osana sodankäyntiin. Irakin asevoimat olivat alueen mahtavimmat ja miesvahvuudeltaan suurimmat, joten pienempien asevoimien maiden panssarivaunujen määrät eivät voineet olla samalla tasolla Irakin kanssa.

Ilmavoimat

Ilmavoimien miesvahvuus kasvoi merkittävästi vuonna 1980, kaikkiaan palveluksessa oli jo 38 000 miestä, joista 10 000 kuului ilmapuolustuksen joukkoihin.⁷⁸ Helikopterikalusto koostui pääasiassa Mi-8-, Mi-24- sekä Alouette III -malleista, joita oli yhteensä 276 kappaletta.⁷⁹

Irakin ilmavoimien miesvahvuuden kehittäminen viittaa paremman huolto- sekä johtamistoiminnan luomiseen. Irakilaisten ilmavoimien konemäärä tarvitsi vahvan ja suurehkon tukijoukon tehokkaan iskukyvyyn säilyttämiseksi. Helikopterivoiman lisäämiseksi kalustoon oli hankittu moderneja Mi-24 -"Hind" taisteluhelikoptereita joiden tehokkuus on osoitettu riittävän hyväksi tukemaan maajoukkojen taistelua. "Hind" kykenee kantamaan suuren määrän aseistusta, jonka ansiosta helikopteri on varsin tulivoimainen. Koneita oli tuolloin kaikkiaan 41 kappaletta⁸⁰, joten tulivoimaa oli riittävästi. Mi-24:n pääasiallinen käyttöperiaate on yleensä maataisteluiden tukeminen. Konetyyppi on raskas, joten se ei ole kovinkaan ketterä vaan sen vahvuus on massiivisessa tulivoimassa.

Vuosikymmenten 1970 ja 1980 taitteessa Irakin ja Ranskan väliset kauppaneuvottelut olivat kiihtyneet. Ranska tarjoutui myymään Irakille 60 - 100 kappaletta moderneja Mirage 2000 -hävittäjiä, ilmavalvontatutkia, uusia ohjuksia ja partiointiveneitä. Maksuvälineenä Ranska olisi halunnut käytettävän öljyä. Irak puolestaan yritti ostaa 100 kappaletta Panavia Tornado -rynnäkkökoneita. Nämä kaupat eivät kuitenkaan toteutuneet.⁸¹

Toteutuessaan nämä hankinnat olisivat taanneet Irakille erinomaisen ilma-aseen. Tuona aikakautena ja vielä 2000-luvullakin käyttökelpoiset hävittäjätyypit olisivat olleet oikein käytettyinä todella tehokkaita. Lentäjien kouluttaminen ja uusien järjestelmien käyttöönotto olisi vienyt vuosia, mutta niillä olisi ehditty hyvin mukaan Irania vastaan käytävään sotaan.

Sodan aikana vuoteen 1982 mennessä Irak oli lisännyt helikoptereiden määrää jo lähes neljäänsataan kappaleeseen. Kalusto pohjautui edelleen itämalleihin Mi-24 sekä Mi-8.⁸² Irak oli ilmeisesti havainnut koptereiden hyödyn taistelussa. Mi-8 kuljetuskopterina ja Mi-

24 taistelukopterina. Ongelmana helikoptereiden käytössä on tuttuun tapaan ollut ammattitaitoisen lentävän henkilöstön puute ja koulutuksen laatu. Osa Irakin taisteluhelikoptereista oli varustettu vain konekiväärein tai tykein.⁸³

Ilmavoimissa palveli 1987 noin 40 000 sotilasta, joista 10 000 ilmapuolustuksen joukoissa.⁸⁴ Ilmapuolustuksen joukkoja oli nykyaikaistettu sodan aikana huomattavasti. Ilmatorjunta-ohjuksia oli hankittu huomattavasti lisää. Vuonna 1987 Irakilla oli käytössään pitkäkantaman ohjuksina 120 kappaletta SA-2, 150 kappaletta SA-3, sekä tuntematon määrä SA-6 ohjuksella varustettua laukaisualustaa. Kevyempää ohjuskalustoa edustivat SA-7, SA-9, sekä 60 kappaletta Roland-ohjusmallilla varustettua yksikköä.⁸⁵ Kyseisenä vuonna vastaanotettiin ensimmäiset MiG-29 ilmaherruushävittäjät Bagdadissa⁸⁶.

Taulukossa 2 esitetään Persianlahden alueen maiden taistelulentokoneiden määrien muutokset vuosien 1973 ja 1989 välisenä aikana. taistelulentokoneisiin kuuluivat kaikki lentokoneet, jotka on voitu varustaa aseilla ja jotka kykenevät asevaikutukseen.

	1973	1979	1982	1984	1989
Iran	159	447	90	95	70
Irak	224	339	330	580	513
Bahrain	0	0	0	0	12
Kuwait	34	50	49	49	36
Oman	12	35	37	52	63
Qatar	4	4	9	11	13
Saudi Arabia	70	178	191	203	179
UAE	12	52	52	43	65

Taulukko 2: Taistelulentokoneiden määrä Persianlahdella. Lähde: Defence Yearbook 1991, s.229

Taulukossa 2 esitettyjen taistelulentokoneiden lukumäärien muutosten perusteella Iran on ollut ainoa maa, joka ei ole kyennyt lisäämään konemääriään. Irakin ja Iranin välillä käyty sota merkitsi Iranin ilmavoimien konemäärien laskemista. Irakin ilmavoimat

puolestaan olivat alueen mahtavimmat jo 1970-luvun alkupuolella. Ilmavoimia vahvistettiin hyvällä menestyksellä seuraavien vuosien aikana. Hävittäjiä ja rynnäkkökoneita hankittiin lisää Iran-sodan aikanakin, jolloin Irakin ja Iranin välinen voimasuhde kasvoi suureksi. Osaltaan tähän vaikutti Iranin konemäärän tippuminen usealla sadalla kappaleella 1980-luvun alussa. Alueen mailla on ollut tarvetta konekaluston lisäämiseen ja uudistamiseen. Koneet kehittyivät jatkuvasti ja vanhaa kalustoa oli uudistettava ajan vaatimusten mukaisiksi.

Vuosien 1982 ja 1987 välisenä aikana Irak tilasi ja vastaanotti Ranskasta yli 100 kappaletta Mirage F-1 -hävittäjää, yhteensä noin 100 kappaletta Gazelle-, Super Frelon- ja Alouette -helikoptereita. Tulivoimaa kehitettiin hankkimalla ranskalaisia ”ilmasta maahan” ja ”ilmasta ilmaan” -ohjuksia. Mirage-lentäjät olivat koulutustasoltaan eliittiä verrattuna muihin lentäjiin, sillä he olivat saaneet koulutuksensa Ranskassa. Mirage-hävittäjät olivat tekniikaltaan parempia kuin neuvostovalmisteiset hävittäjät. Koneissa oli parempia pitkänkantaman ohjuksia, jotka soveltuivat paremmin elektroniseen sodankäyntiin ja niissä kyettiin ohjaamaan ohjukset maaliin laserohjauksella.⁸⁷

Merivoimat

Merivoimissa tapahtui huomattavaa kehitystä 1979 kun alusten lukumäärää nostettiin: niitä oli kaikkiaan 49 kappaletta.⁸⁸ Pääasiassa uudet hankinnat olivat partiointiveneitä. Merivoimien käyttämällä partioveneillä kyettiin nopeaan liikkumiseen, alueen tehokkaampaan valvontaan sekä vihollisalusten tuhoamisiin ohjuksin. Ohjuskaluston lisääminen veneisiin kehitti meritaistelukykyä, sillä niiden avulla voitiin kasvattaa tulen laukaisuetäisyyttä ja tehokkuutta. Meritorjuntaohjukset siirsivät Irakin merivoimien aseistuksen nykyaikaisemmaksi.

Irak oli uusimpien hankintojensa myötä ilmeisemmin valmistautunut mahdollisiin levottomuuksiin muiden alueella olevien maiden kanssa ja pyrkinyt kehittämään valvontakykyään merialueella. Asevoimien johdossa päätettiin viimein panostaa pienten merivoimien kehittämiseen iskukykyisemmäksi tärkeän meriväylän pitämiseksi omien joukkojen käytössä.

Vuonna 1980 merivoimien joukkoihin tuli pieni 250 miehen lisäys, kokonaisvahvuudeksi saatiin 4250, joista yli 3000 oli asevelvollisia.⁸⁹ Muutos ei ollut merkittävä. On todennäköistä, että miesmäärää nostettiin vain sodan vuoksi. Seuranneina vuosina merivoimia ei kehitetty mihinkään suuntaan.

Vuonna 1986 merkittävimpiin investointeihin kuuluivat merivoimien tekemät alushankinnat. Neljä fregattia ja kuusi korvettia ostettiin Italiasta, mutta kauppasaarto esti alusten tuonnin Irakiin. Nämä ostokset kuitenkin antoivat viestin Irakin tarkoituksesta kehittää merivoimiaan uudemman ja tehokkaamman kaluston avulla.⁹⁰ Irakin merivoimille kyseiset alukset olisivat olleet todella tärkeitä. Kevyt kalusto oli kehityksestä huolimatta riittämätöntä toimimaan tehokkaasti meritaisteluissa.

Merivoimilla Basrassa ja Umm Qasrissa palveli noin 5 000 miestä 1987. Suurin osa heistä oli edelleen asevelvollisia. Vuosien 1977 ja 1987 välisenä aikana Irakin merivoimat olivat hankkineet kahdeksan nopeaan hyökkäykseen soveltuvaa partiovenettä Neuvostoliitosta. Nämä kaikki oli varustettu ”mereltä mereen” -ohjuksilla.⁹¹

Iranin merivoimat hallitsivat Persianlahden vesialueita, kunnes länsimaisia joukkoja saapui alueelle vuonna 1987. Länsimaiden mukaan tulolle oli tarvetta sillä Persianlahden öljykuljetukset oli kyettävä suojaamaan. Irakin merivoimat olivat kyenneet vain pienempiin yhteenottoihin. He olivat kuitenkin onnistuneet miinoittamaan Iranin rannikkoa. Iranin ilmavoimat yhdessä merivoimien kanssa olivat pakottaneet Irakin aluskaluston pysymään satamissa.⁹²

3.2.1 Iran-sodan vaikutukset Irakissa ja asevoimissa

Irak menetti sodassa Irania vastaan suurehkon määrän kalustoa. Kuitenkin he onnistuivat kasvattamaan armeijansa kalustomäärää jatkuvasti sodan edetessä. Osan kalustostaan, esimerkiksi panssarivaunuja, Irak sai sotasaaliiksi Iranin armeijalta. Sodan aikana Irak otti muilta arabivaltioilta suuria lainoja, joiden avulla saatiin tehtyä mittavia hankintoja. Suurimmat lainat antoivat Saudi-Arabia ja Kuwait. Lisäksi Irak myi paljon öljyä ulkovaltioille saadakseen rahaa hankintoihinsa.⁹³

Iran oli ennen sodan puhkeamista kalustollisesti vahvempi kuin Irak. Iran oli saanut merkittävää apua Yhdysvalloilta useiden vuosien ajan. Iranissa tapahtuneen vallankumouksen jälkeen Yhdysvallat eivät enää antaneet tukeaan ja Irakista tuli ajan myötä vahvempi.⁹⁴

Irak-Iran -sodan aikana Hussein oli nostanut 16 miljoonaisen kansan armeijan vahvuuden noin 180 000 miehestä miljoonaan mieheen. Hän loi maailman neljänneksi suurimman armeijan, jonka ilmavoimat olivat koko Persianlahden alueen suurimmat ja tehokkaimmat. Tehokkaalla liikekannallepanolla Irak olisi pystynyt nostamaan aseistettujen joukkojen määrän jopa kahteen miljoonaan mieheen.⁹⁵ Jos asevoimissa olisi palvelut kaksi miljoonaa miestä, olisi se ollut 75 % Irakin 18-34 vuotiaasta miesväestöstä.⁹⁶

Irakin armeijasta noin 85 % oli shiiamuslimeja. Armeijan vahvuutta onnistuttiin nostamaan muun muassa houkuttelemalla paljon opiskelijoita korkeakouluista sekä luomalla mielikuvaa erikoisjoukkojen sotilaille suotavasta kunniaista.⁹⁷

Irakilaisten innokkuutta liittyä taisteleviin joukkoihin lisättiin maksamalla palkkioita ja lupaamalla parempaa elintaso. Kiihkeitä aatteen kannattajia saatiin helposti mukaan ottamalla uskonnolliset asiat yhdeksi rekrytointikeinoksi. Joukkoja, aseita ja tukikohtia nimettiin uskonnollisin termein. Tämä oli monelle henkilölle riittävä syy liittyä aseistettuihin joukkoihin. Ihmiset uskoivat olevansa pyhällä asialla.

Taulukossa 3 esitetään Persianlahden alueen maiden asevoimien miesvahvuudet vuosien 1975 ja 1987 välisenä aikana. Esitetyt luvut ovat tuhansia.

	1975	1978	1981	1984	1987
Iran	385	350	660	735	700
Irak	155	362	392	788	1000
Saudi Arabia	75	75	79	96	95
Kuwait	25	10	12	16	20
Bahrain	2	2	2	3	4
Qatar	5	5	6	7	11
UAE	21	25	44	44	44
Oman	12	12	15	25	27

Taulukko 3: Asevoimien miesvahvuudet Persianlahdella ('000). Lähde: Military Yearbook 1991, s. 228

Taulukon mukaisesti jokainen Persianlahden alueen maista kehitti asevoimiensa miesvahvuuksia. Irakin ja Iranin miesvahvuuksien nopea nouseminen vuoteen 1981 mennessä johtui maiden välisestä sodasta, jota käytiin vuosina 1980–1988. Irakin asevoimat oli menettänyt 1980-luvulla 100 000 miestä kaatuneina, 375 000 haavoittuneina ja 60 000 taistelijaa sotavangiksi.⁹⁸ Menetyksistä huolimatta asevoimat säilyttivät asemansa alueen mahtavimpana. Irak kasvatti miesvahvuutensa maailman suurimpien armeijoiden tasolle 1980-luvun loppua kohden. Irak, Iran ja Saudi Arabia olivat alueen vahvimmat maat miesvahvuuksia ajatellen, muut maat olivat pieniä eivätkä kyenneet kehittämään vastaavan kokoisia asevoimia. Irak olisi kyennyt kasvattamaan tarpeen vaatiessa miesvahvuuttaan huomattavasti suuremmaksi mitä se parhaimmillaan oli. Tuolloin ongelmia olisi varmasti aiheuttanut joukkojen varustaminen ja johtaminen.

Sodankäynti vaikutti kehitykseen siten, että useat alueella sijaitsevat suuret maat halusivat kehittää ilmataistelukykyään, mahdollisuuttaan ilmaherruuteen, sekä kapasiteettiaan suorittaa pitkänmatkan tehtäviä. Maat pyrkivät kehittämään suurempia panssarijoukkoja pohjautuen moderneimpiin taisteluvaunuihin. Sota aiheutti Irakin ja Iranin välille kilpailua, jossa pyrkimyksenä oli kehittää kemiallisia, biologisia sekä

ydinaseita ja pitkänkantaman ohjuksia. Kilpailu johti Irakin kemiallisen sodankäynnin iskuihin Iranin joukkoja vastaan 1984, sekä myöhemmin ohjuksin käytävään taisteluun 1987.⁹⁹

Irakin asevoimien tunnettuna heikkoutena oli huono taktinen ja operatiivinen taito sekä eri aselajien puutteellinen yhteistoimintakyky. Hussein ei halunnutkaan operatiivisten taitojen kehittyvän vallankaappauksen pelossa. Hussein johti itse sotatoimia, mikä heikensi yllätyksellisyyttä. Irak joutui tukeutumaan teknologiseen ylivoimaansa sodassa Irania vastaan.¹⁰⁰

Irak oli toimintamahdollisuudet huomioon ottaen hyvä puolustustaistelussa. Armeija oli kohtalaisesti varusteltu, sekä harjaantunut suorittamaan liikkuvaa puolustus- ja asemasodankäyntiä. Toiminta perustui syvyyteen. He yhdistivät linnoittamisen eri osa-alueet lisätäkseen suojaa. Hyökkääviä joukkoja kyettiin tulittamaan pitkälle kantavalla tykistöllä. Nämä tuettuna korkealaatuisella liikkuvuudella ja panssaroiduilla reserveillä takasivat tuloksia. Reservit liikkuivat nopeasti vapauttamaan etulinjan joukot huoltoon. Lisäksi irakilaisen johtamisjärjestelmä kykeni joustavuudellaan komentamaan suuria joukkoja pienellä alueella. Näitä asioita käyttämällä irakilaiset kestivät iranilaisten suuret hyökkäykset pitkässä sodassa.¹⁰¹ Hyökkäystaisteluun Irakin joukkojen taso oli riittämätön. Vain eliittijoukkojen koulutuksellinen ja kalustollinen taso olisi ollut riittävää hyökkäyksiin.

Taulukossa 4 esitetään Persianlahden alueen maiden puolustusmenot miljoonissa Yhdysvaltojen dollareissa vuosien 1978 ja 1986 välisenä aikana.

	1978	1980	1982	1984	1986
Iran	23,510	12,540	15,570	18,960	17,000
Irak	8,823	17,460	22,000	22,850	16,500
Saudi Arabia	9,9629	14,990	22,040	20,400	17,290
oikea	649	939	1,179	1,505	1,369
Bahrain	108	157	281	148	161
Qatar	260	604	948	1,213	1,800
UAE	822	1,724	1,980	1,932	1,580
Oman	687	1,057	1,510	1,891	1,728

Taulukko 4: Persianlahden puolustusmenot (\$m). Lähde: Defence Yearbook 1991, s. 226

Taulukon 4 mukaiset puolustusmenot osoittavat Iranin käyttäneen eniten varoja asevoimiinsa sotaa edeltävinä vuosina, jolloin vastaavasti Irakin menot olivat huomattavasti pienemmät verrattuna sodan aikaisiin menoihin. Sodan aikana Irak ryhtyi käyttämään rahaa enemmän. Sotavuosina Iranin menot olivat huomattavasti pienemmät. Muut alueen maat eivät ajautuneet menojensa määrässä lähellekään tätä sotaa käyntyä kaksikkoa. Irakin suuret rahalliset panostukset edesauttoivat huomattavasti asevoimien kehittämisessä alueen mahtavimmiksi. Iran ei kyennyt vastaavaan, vaan jäi kaksikosta heikommaksi. Irak saavutti voiton Iranista osiltaan paremman kalustonsa ansiosta, jota kyettiin kehittämään pitkän sodan aikana

Taulukossa 5 esitetään Persianlahden maiden aseiden maahantuontikustannukset vuosien 1972 ja 1988 välillä. Luvut ovat miljoonia Yhdysvaltojen dollareita.

	1972	1976	1980	1984	1988
	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m
Iran	252	2000	410	2400	1550
Irak	140	1000	2500	9300	4800
Saudi Arabia	100	440	1800	3100	3300
Kuwait	5	80	40	450	550
Bahrain	2	4	40	40	80
Qatar	3	5	90	200	190
UAE	10	100	170	190	190
Oman	5	10	100	310	240

Taulukko 5: Aseiden maahantuontikustannukset Persianlahdella (\$m). Lähde: Defence Yearbook 1991, s. 227

Taulukossa 5 esitettyjen tietojen mukaisesti Irakin aseiden maahantuontikustannukset kasvoivat huomattavasti Baath-puolueen ja varsinkin Saddam Husseinin aikakaudella. Hussein käytti hankintoihin vuoden 1979 jälkeisellä jaksolla paljon valtion varoja. Taulukosta ilmenee Irakin aseisiin kohdistuneiden investointien suuruus verrattuna muihin alueen maihin. Irakin asevoimien tekemien maahantuontien kustannuksiin vaikutti Iran-sodan aikaiset investoinnit. Irak oli aktiivinen hankintojen tekijä sodan aikana. Alueen maista suurimpien asevoimien hallitsijat olivat myös suurimpia asekauppojen tekijöitä 1970- ja 1980 -lukujen ajan. Saudi-Arabia nousi Irania suuremmaksi aseiden maahantuojaksi 1980- luvulla, jolloin Iranin yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa oli päättynyt.

Saddam Hussein hankki asevoimilleen aseita ja kalustoa useista muistakin maista kuin Neuvostoliitosta korvatakseen Iran-sodassa kärsittyjä menetyksiä. Kaupankäytikumppaneina oli ainakin Italia, Jugoslavia, Itävalta, Romania, Sveitsi, Hollanti, Etelä-Afrikka ja Kiina. Lisäksi Ranskasta hankittiin helikoptereita, lentokoneita ja

teknistä tietotaitoa. Irak oli hankkinut käyttöönsä myös jonkun verran yhdysvaltalaisia varusteita.¹⁰²

Sota Irania vastaan oli ollut kallis Irakin valtiolle. Heidän kustannuksensa kasvoivat suuriksi ja velkaa oli ollut pakko ottaa useilta mailta. Irakin asevoimat olivat erittäin suuret ja siksi varsin kalliit ylläpitää. He olivat saaneet rakennettua itselleen Persianlahden mahtavimman sotakoneiston, jonka koko ja kalusto olivat suhteellisen vakuuttavat.

3.3 Persianlahden sodan aikakausi

Luvussa tuodaan esille Iran-sodan päättymisestä vuoteen 2002 mennessä tapahtunut kehittyminen. Jakson tapahtumiin vaikutti oleellisesti ensimmäinen Persianlahden sota, jossa Irak taisteli Yhdysvaltojen johtamaa liittoumaa vastaan.

Maavoimien tilanne Iran-sodan päättymisestä Persianlahden sotaan

Vuonna 1988 sodan päätyttyä aktiivipalveluksessa olevia sotilaita oli noin miljoona. Kansanarmeijassa palveli noin 650 000 taistelijaa ja maavoimien vahvuus oli 955 000 sisältäen noin 480 000 aktiivipalvelukseen määrättyä reserviläistä. Maavoimissa oli tuolloin seitsemän armeijakuntaa, seitsemän panssaroitua taikka mekanisoitua divisioonaa, 39 jalkaväkidivisioonaa ja neljä Presidentin vartiojoukkojen divisioonaa sekä yli 20 erikoisjoukkojen prikaatia. Maavoimilla oli käytössään noin 150 kappaletta aseistettuja helikoptereita.¹⁰³

Aktiivisotilaiden vahvuus oli säilynyt ennallaan vuonna 1989, mutta kansanarmeijan osuus kokonaisvahvuudesta oli kasvanut, ollen noin 850 000 sotilasta. Presidentin vartiojoukoissa oli nyt kuusi divisioonaa; kolme panssaroitua, yksi jalkaväki- ja yksi erikoisjoukkoprikaati. Taistelupanssarivaunuja oli hankittu 1 000 lisää. Kaikkiaan niitä oli jo 5 500, joista 2 500 oli malleja T-54, T-55 ja M-77 ja 500 kappaletta T-72 vaunuja.¹⁰⁴ Irakiin oli lähetetty YK:n sotilaita sodan päätymisen jälkeen. The UN Iran Iraq Military Observer Group eli UNIIMOG rauhanturvaajia oli kaikkiaan 26 eri maasta.¹⁰⁵

Vuonna 1990 Irak rakensi ja kehitti sekä asevoimiaan että sotakoneiston tuotantoaan sodan jäljiltä. Yhtenä suurimmista projekteista oli maasta laukaistavien Scud-ohjusten kantaman kasvattaminen. Maavoimien miesvahvuus ja kokoonpano pysyi ennallaan. Helikoptereita oli kaikkiaan 489 kappaletta, joista noin 160 aseistettuja.¹⁰⁶ Maavoimien pitkänkantaman tulen voimaan kuului kaksi prikaatia, joissa oli kalustona 50 kappaletta neuvostovalmisteisia FROG-7 raketinheitin järjestelmiä, sekä noin 800-1200 Scud- ohjusta.¹⁰⁷ Maavoimien joukkojen siirtämiseksi asevoimilla oli noin 3 000 kappaletta panssarivaunujen siirtämiseen soveltuvaa lavettia, jotka hankittiin Irania vastaan käydyn sodan aikana.¹⁰⁸

Taulukossa 6 vertaillaan Irakin vakinaisen armeijan divisioonien vahvuuksia vuonna 1990.

Irakin vakinaisen armeijan divisioonien vahvuudet 1990			
	Panssaridivisioona	Mekanisoituidivisioona	Jalkaväkidivisioona
Miesvahvuus	12 100	12 200	14 100
Taistelupanssarivaunut	245	175	78
Panssariajoneuvot	472	544	6
Tykit	114	114	78
Ilmatorjunta-aseet	90	90	54
Ilmatorjuntaohjukset	50	50	-

Taulukko 6: Irakin vakinaisen armeijan divisioonien vahvuudet 1990. Lähde:

Cordesman: Iraq's Military Forces 1988-1993. www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf

Taulukossa ilmenee eri divisioonien erot. Vakinaisen armeijan panssaridivisioona oli kalustoltaan vahvin. Eron mekanisoituun divisioonaan muodosti taistelupanssarivaunujen määrä. Jalkaväkidivisioonan voima perustui suurimpaan miesvahvuuteen.

Taulukossa 7 vertaillaan tasavaltalaiskaartin divisioonien vahvuutta vuodelta 1990.

Tasavaltalaiskaartin divisioonien vahvuudet 1990			
	Panssaridivisioona	Mekanisoituvuodivisioona	Jalkaväkidivisioona
Miesvahvuus	13 800	13 800	14 300
Taistelupanssarivaunut	308	220	44
Panssariajoneuvot	537	622	6
Ilmatorjunta-aseet	90	90	54
Ilmatorjuntaohjukset	50	50	-

Taulukko 7: Tasavaltalaiskaartin divisioonien vahvuudet 1990. Lähde: Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf

Tasavaltalaiskaartin divisioonista vahvin oli taulukon mukaisesti panssaridivisioona. Sillä oli taistelupanssarivaunu voimaa lähes 100 vaunua enemmän kuin mekanisoidulla divisioonalla. Jalkaväkidivisioonan miesvahvuus ei eronnut merkittävästi raskaammalla kalustolla varustetuista divisioonista.

Vakinaisessa palveluksessa olevista sotilaista muodostettujen divisioonien miesvahvuudet olivat hieman pienempiä kuin Tasavaltalaiskaartin divisioonissa. Kaluston eroavaisuuksina ovat panssaroitujen ajoneuvojen ja taistelupanssarivaunujen vahvuudet. Kaartissa vaunuja oli enemmän.

Irakin ja Kuwaitin välit alkoivat kiristyä, minkä seurauksena oli Kuwaitin miehittäminen. Irakilla ja Kuwaitilla oli kulttuurisia eroja muun muassa suhtautumisessa länsimaihin, jotka edesauttoivat hyökkäykseen ajautumista. Irakin talous oli huonossa kunnossa Iran-sodan jäljiltä ja Kuwait olisi halunnut saada Irakin maksamaan velkansa takaisin. Irak olisi lisäksi halunnut Kuwaitin rajoittavan öljyn tuotantoa, mikä nostaisi öljyn hintaa maailmalla. Kuwait ei suostunut pyyntöön. Lisäksi riitoja aiheutti maiden rajaseudulla olevien öljykenttien hallitseminen. Irak halusi myös laajentaa rantaviivaansa, jota sillä oli varsin kapeasti. Irak hyökkäsi Kuwaitiin 2.8.1990, miehitys toteutettiin alle päivässä. Yleisesti oletettiin Irakin jatkavan hyökkäystä kohti Saudi Arabiaa.¹⁰⁹

Yhdysvallat reagoi Irakin hyökkäykseen nopeasti. Ensimmäiset joukot perustettiin Saudi-Arabiassa 7.8.1990. Seuranneeseen Persianlahden sotaan otti osaa kaikkiaan 29 maata. Yhdysvaltojen ohella mukana olivat maa- ja ilmavoimillaan Ranska ja Iso-Britannia sekä maajoukoillaan useita muita maita, lisäksi taisteluihin otti osaa vähäinen määrä arabeja sekä muslimeita. Koska Irak ei suostunut vetäytymään annettuun määräaikaan mennessä, Kuwaitista käynnistettiin operaatio Aavikkomyrsky 17.1.1991. Sotatoimet aloitettiin ilmaoperaatioilla (Desert Storm 15.1.-23.2.) ja helmikuun 24. päivä alkoi massiiviset maasotatoimet (Desert Sabre 24.2-28.2).¹¹⁰

Irakilla oli tuolloin maavoimissaan seitsemän armeijakuntaa, joista kaksi oli Tasavaltalaiskaartin armeijakuntia sekä yhteensä 23 panssari-, mekanisoitua- tai jalkaväkidivisioonaa. Näistä maavoimiin kuului kolme panssari- ja kolme mekanisoitua divisioonaa ja 11 jalkaväkidivisioonaa. Tasavaltalaiskaartiin kuului neljä panssaroitua tai mekanisoitua divisioonaa ja kaksi jalkaväkidivisioonaa. Lisäksi joukkoihin kuului kaksi erikoisjoukkojen prikaatia, viisi commandoprikaatia ja yksi maavoimien ilmajoukkojen prikaati.¹¹¹

Sodanaikaisissa prikaateissa oli normaalisti neljä pataljoonaa. Panssariprikaateihin kuului kolme panssaripataljoonaa ja yksi mekanisoitu pataljoonaa. Mekanisoiduissa prikaateissa oli kolme mekanisoituapataljoonaa ja yksi vaunupataljoona.¹¹²

Tasavaltalaiskaarti oli noin 20 % asevoimien vahvuudesta. Kaarti oli saanut erikoiskoulutusta ja erikoistehtävien vaatimaa kalustoa jo Iran-sodan aikana. Koulutuksessa harjoiteltiin hyökkäys- ja liikesodankäyntiä, vastahyökkäysten toteuttamista sekä kemiallista sodankäyntiä. Tasavaltalaiskaartin kalustoon kuului T-72-taistelupanssarivaunuja, ranskalaisia GCT-haupitseja sekä itävaltalaisia GHN-45-haupitseja. Eurooppalaiset järjestelmät olivat asevoimien moderneimpia. Kaartin pataljoonilla oli käytössään yhdeksän taistelupanssarivaunua enemmän kuin tavallisissa pataljoonissa. Joukkojen huolto ja pioneeritoiminnan edellyttämä varustus oli ylivertaista verrattuna tavallisiin pataljooniin.¹¹³

Irakilaisten sotavankien mukaan Irakin asevoimien joukkojen vahvuudet Kuwaitia vastaan hyökättäessä olivat noin 75% määrävahvuudesta. Jotkut joukot olivat vain 50%

määrävahvuudesta.¹¹⁴ Yhdysvaltojen tiedustelupalvelun C.I.A:n arvioiden mukaan Irakissa oli ensimmäisen Persianlahden sodan aikana yli neljä miljoonaa 15–49 vuotiaista miestä. Vajaat 2 300 000 oli palveluskelpoisia kuntonsa ja tilansa puolesta.¹¹⁵ Tarvittaessa Irakilla olisi ollut mahdollisuus kutsua palvelukseen todella suuri joukko miehiä.

Vuonna 1991 Persianlahden sodan vaikutukset näkyivät Irakin asevoimien selkeänä heikkenemisenä. Ylivoimaista vihollista vastaan kärsittyjen tappioiden seurauksena Irakin asevoimissa oli enää noin 382 500 aktiivipalveluksessa olevaa sotilasta. Reserviläisiä oli noin 650 000. Asevoimissa oli seitsemän armeijakuntaa. Panssaroituja, mekanisoituja ja jalkaväkidivisioonaa oli enää vain 24 kappaletta.¹¹⁶

Sodan aikana menetettiin kaikkiaan noin 3 000 panssarivaunua, 1 860 panssaroitua ajoneuvoa ja yli 2 100 tykkiä. Jäljelle jäi noin 2 300 taistelupanssarivaunua, 2 000 panssaroitua ajoneuvoa ja noin 1 000 tykkiä. Helikoptereita oli jäljellä noin 350, joista 120 aseistettuja. Kuljetuskoptereita oli noin 350 kappaletta.¹¹⁷

Irak menetti sodassa paljon omaa panssarivoimaansa. Noin 500 – 600 T-72 vaunua ja 200 – 300 T-62 vaunua säilyivät sodan tuhoilta. Sotaa ennen kyseisiä vaunuja oli yhteensä noin 1500 kappaletta, joten menetys oli tuntuva. Irakin kunnossapito ei toiminut kunnolla sodan aikana, joten vaunuja meni käyttökelvottomaksi myös omien huoltoressurssien puutteen vuoksi, eikä pelkästään vastustajan tuhoamina.¹¹⁸

Vaikka Irakin miesvahvuus oli huomattavasti suurempi kuin liittoutuneiden, he kärsivät suuria tappioita. Liittoutuneiden teknologinen ylivoima oli Irakille liikaa. Venäläisvalmisteinen kalusto, joka oli osittain vanhentunutta ja huonosti huollettua ei kyennyt vastustamaan länsimaista uudempaa kalustoa. Irakin ilmavoimat ja ilmavoimat eivät olleet riittävän tehokkaita torjuakseen liittoutuneiden lentokoneiden iskuja. Irakin suuri ongelma, upseeriston ja rivisotilaiden koulutuksen taso, oli liian heikkoa, jotta he olisivat pärjänneet taisteluissa.

Irakilaisten taistelutahto oli heikkoa. Sotavankien mukaan jopa kymmenet tuhannet irakilaissotilaat olivat hävittäneet univormunsa taisteluiden alettua. On arvioitu että jopa

30 % sotilaista jätti tehtävänsä. Lähes kolmanneksen menetys on tuntuva osa kokonaisvahvuudesta.¹¹⁹

Ilmavoimien tilanne Iran-sodasta ensimmäiseen Persianlahden sotaan

Ilmavoimien vahvuus vuonna 1988 oli noin 40 000 sotilasta, rynnäkölaivueiden määrää nostettiin edellisvuodesta kahdella kaikkiaan kolmeentoista. Rynnäkkökoneiden päätyypit olivat Mig-23 BN sekä Mirage F-1EQ5/EQ5-200 -koneet.¹²⁰

Irak teki 1988 tilauksen 30 Su-25-“Frogfoot” -rynnäkkökoneesta, sekä 25 MiG-29 “Fulcrum” -hävittäjästä.¹²¹ Koneiden käyttöarvo oli korkea, tarkoituksena oli niiden avulla nostaa ilmaoperaatioiden tehokkuutta uudelle tasolle. Molemmat koneet kuuluivat ilmavoimien tehokkaimpien koneiden joukkoon. MiG-29 oli ominaisuuksiltaan ilmavoimien paras hävittäjä ilmataistelutilanteissa.

Vuonna 1989 Ilmavoimien vahvuus oli ennallaan. Heillä oli tuolloin käytössään hieman yli 500 taistelukonetta, mutta ei yhtään aseistettua helikopteria. Kaikki aseistetut kopterit olivat tuolloin maavoimien vahvuudessa.¹²²

Vuonna 1990 ilmavoimiin hankittiin lisää kalustoa, joka vastaisi paremmin nykyaikaisia vaatimuksia. Taistelukoneiden määrää nostettiin peräti 689 kappaleeseen. Pommikoneita oli kaksi laivuetta, toisessa kahdeksan Tu-22-konetta ja toisessa neljä Tu-16- sekä neljä Ch H-6D -konetta. Rynnäkölaivueita oli 22, viisi niistä oli kalustettu Mig-23-koneilla, joita oli yhteensä 90. Neljässä laivueessa oli yhteensä 64 Mirage-hävittäjää. Yksi laivue koostui erittäin tehokkaasta Su-24-rynnäköhävittäjästä, joita oli 16 kappaletta. Su-25-rynnäkkökoneita, jotka ovat myös käytännöllisiä, oli neljässä laivueessa 60 kappaletta. Irak oli lisäksi hankkinut Mig-29-hävittäjiä 12 kappaletta lisää, minkä jälkeen heillä oli niitä yhteensä 30 kappaletta.¹²³ Tämä paransi mahdollisuuksia pärjätä ilmataisteluissa.

Tuolloin Irakin ilmavoimat olivat maailman kuudenneksi suurimmat. Lentokonekalusto oli uusimpia hankintoja lukuun ottamatta vanhaa 1950–1960 -lukujen aikaista suunnittelutyötä.¹²⁴ Vanhimmat koneet eivät olleet enää käyttökelpoisia uusimpia

konemalleja vastaan. Ilmavoimilla oli 25 raskasta, 225 keskiraskasta- ja 124 kevyttä kuljetushelikopteria.¹²⁵

Irakin ilmavoimilla oli sodan syttyessä käytössään 44 suurta tukikohtaa, 122 lentokenttää, joissa oli useita kiitoratoja sekä rullausteitä. Lentokoneille oli noin 600 sirpaleet kestäväää suojarakennusta. Suojarakennukset olivat haavoittuvia maasta käsin kohdistuvaa vaikutusta vastaan, joten Yhdysvaltojen erikoisjoukot tuhosivat niitä jo ennen varsinaisen sodan syttymistä.¹²⁶

Sodassa Irakin lentäjät olivat olleet surkeita. He tekivät iskut väärin, vaikka olisivat havainneet maalin. Lentäjät eivät osanneet tehdä väistöjä, joillakin oli vaikeuksia pitää konetta edes ilmassa. Ilmavoimien uusin ja tehokkain kone oli MiG-29, silti Miragea pidettiin vaarallisempana, koska lentäjät olivat saaneet koulutusta Ranskassa.¹²⁷ Mirage-lentäjillä oli enemmän ilmataistelukoulutusta kuin neuvostovalmisteisten koneiden lentäjillä, mutta heillä ei ollut kokemusta lentämisestä vahvaa ilmapuolustusta vastaan¹²⁸.

Persianlahden sodan jälkeen 1991 ilmavoimissa palveli 30 000 sotilasta joista 15 000 oli ilmapuolustuksen joukoissa. Ilmataisteluissa ilmavoimat menettivät 35 konetta. Yli 100 tuhoutui maassa ollessaan. Erikoisin menetys oli irakilaiden lentäjien pakeneminen Iraniin asevoimien hävittäjillä. Irak menetti kaikkiaan Iraniin 115 konetta lentäjiineen. Lentäjät eivät uskaltaneet taistella ja katsoivat parhaaksi paeta maasta. Iraniin menetettiin yli 60 nykyaikaista konetta: MiG-25 ja MiG-29 -hävittäjiä, noin 25 Su-24 rynnäkkökoneita, 24 Mirage F1 -hävittäjiä, sekä noin 30 A-12, Il-76 ja Tu-154 -kuljetuskoneita¹²⁹.

Arvioiden mukaan Irakin ilmavoimiin jäi sodan jäljiltä 15 MiG-29-ilmaherruushävittäjiä ja 30 Mirage F-1 -hävittäjiä, 50 MiG-23-monitoimihävittäjiä, 20 Su-25-rynnäkkökoneita, sekä noin 30 Su-20/22-rynnäkkökoneita. Tu-16 ja B-6D-pommikoneita jäi jäljelle seitsemän. Tu-22-pommikoneita jäi 10 kappaletta.¹³⁰

Yhdysvaltojen puolustusministeriön arvioiden mukaan ilmavoimien koneista 44 tuhottiin ilmassa: Irakin lentäjät olivat sodassa voimattomia Yhdysvaltojen F-15 hävittäjiä vastaan. Koneista 151 tuhoutui maassa ollessaan. Koneiden mukana menetettiin alle 40

lentäjää. Muissa tukikohtiin kohdistuneissa iskuissa kuoli 20–40 lentäjää. Kaikkiaan lentäjiä oli sodan aikaisissa ilmavoimissa noin 700.¹³¹

Yhdysvaltojen ilmavoimien mukaan Irakin lentokoneiden sirpalesuojatuista rakennuksista tuhoutui 375 kappaletta. Irakin ilmavoimien arvioitiin menettäneen yli puolet tärkeimmistä komentokeskuksista.¹³²

EU määräsi 8.4.1991 Luxemburgissa pidetyssä kokouksessa lentokieltoalueen Irakin pohjoisiin osiin suojaamaan kurdien alueita. Kaksi päivää myöhemmin Yhdysvallat määräsi sotilaslennot loppumaan kyseisellä alueella. Etelä-Irakiin määrättiin myös lentokieltoalue, mutta se tapahtui vasta 26.8.1992.¹³³

Merivoimat Iran-sodasta ensimmäiseen Persianlahdensotaan

Vuonna 1988 Merivoimien vahvuus oli 5 000, tukikohtina Basra ja Umm Qasr. Fregatteja oli viisi kappaletta, partiointi- ja rannikkotaistelualuksia oli kaikkiaan 38 kappaletta. Miinaveneitä oli kahdeksan ja rantautumiseen soveltuvia aluksia kuusi kappaletta. Muita aluksia oli kolme.¹³⁴

Merivoimiin ei seuraavien vuosien aikana panostettu lainkaan. Irakin tyylinä oli ollut kehittää merivoimiaan muutamien vuosien välillä. Jokavuotinen kehityskohde se ei ollut kuten maavoimat ja ilmavoimat.

Irak pyrki ostamaan helikoptereita Italiasta ennen Persianlahden sodan syttymistä. Tilaus käsitti viisi Agusta Belle AD-212 ja kymmenen Agusta Belle A-103A -kopteria. Hankinta ei kuitenkaan onnistunut¹³⁵ ja vaikka olisikin, lentäjien kouluttaminen ja koptereiden tehokkaan käytön oppiminen olisi vienyt aikaa.

Persianlahden sodan aikana Irakin merivoimien kalusto oli vanhentunutta. Merivoimat olivat Kuwaitin valtaamisen ja Persianlahdensodan välisenä aikana miinoittaneet merta. Nämä miinoitteet vaurioittivat muutamaa Yhdysvaltojen laivaa. Irakin meritorjuntakalustoon kuului Silkworm-meritorjunta-ohjukset, sekä Mirage F-1 -hävittäjistä ja helikoptereista laukaistavat ohjukset.¹³⁶

Sodan jälkeenkin Irakin asevoimien kyky tuottaa jonkin verran panssarivaunujen osia. He pystyivät myös rakentamaan rajoitetusti tykistön aseita ja raketinheitinjärjestelmiä. Kyky tuottaa pieniä aseita ja tykistön ammuksia oli kuitenkin edelleen hyvällä tasolla.¹⁴²

Sotilaiden palvelusmotivaatio ja moraalitila oli laskenut. Uusien sotilaiden rekrytointi ei ollut enää helppoa ja kuitenkin lisää sotilaita tarvittiin. Hussein päätti perustaa kauppoja, joista sotilaat saivat parempaa ruokaa ja parempia tarvikkeita. Hän antoi oikeuden kaikille 25 vuotta palveluksessa olleille siirtyä eläkkeelle. Lisäksi korkeakouluissa opiskellessaan palvelusaikaa laskettiin 36 kuukaudesta 18 kuukauden mittaiseksi ja sotilaille ryhdyttiin myöntämään pankkilainoja sekä niiden takauksia.¹⁴³ Kaikilla näillä toimilla pyrittiin lisäämään kansan halukkuutta liittyä asevoimiin.

Sodan jäljet näkyivät Irakin kehityksessä selvästi sotaa seuraavina vuosina. Menneiden vuosien kehitystyö ei saanut jatkoa sodan runtelemissa valtioissa. Irakin tulevaisuuden uhkakuvien joukkoon oli noussut myös länsimaiset valtiot. Yhdysvallat liittolaisineen osoittivat halukkuutensa puuttua Persianlahden ristiriitoihin. Aikaisemmin Irakin suurimmat uhkakuvat olivat olleet lähialueen valtioista ne maat, jotka vastustivat heidän poliittisiin tavoitteisiinsa pääsemistä.

Maavoimat Persianlahden sodan jälkeen

Kokonaisvahvuus Irakin asevoimissa oli vuonna 1992 kaikkiaan 382 500 sotilasta. Maavoimissa palveli 350 000 sotilasta, joista noin 100 000 oli uudelleen palvelukseen kutsuttuja reserviläisiä. Organisaatioon kuului kuusi armeijakuntaa, 22 divisioonaa ja seitsemän Tasavaltalaiskaartin divisioonaa. Lisäksi palveluksessa oli 15 kappaletta erikoisjoukkojen prikaatia. Tykkien määrää saatiin nostettu 1 200 kappaleeseen ja helikoptereita oli kokoonpanossa noin 500 kappaletta. Taisteluhelikoptereita oli kuitenkin edelleen 120 konetta.¹⁴⁴

Kyseisenä vuonna puolisotilaallisissa joukoissa palveli noin 25 000 sotilasta, joista 4 800 olivat turvallisuusjoukoissa. Opposition puolella KDP:n vahvuus oli 25 000 taistelijaa, KWP:llä 20 000, PUK:lla 12 000, Kurdistanin sosialistisella puolueella 500 sotilasta ja

SAIRI:lla yksi prikaati. YK:n UNIKOM joukoissa palveli noin 300 ihmistä 33:sta eri maasta.¹⁴⁵

Vuonna 1992 Saddam Husseinin toimesta perustettiin Erikois-Tasavaltalaiskaarti ("Special Republican Guard", SRG). Kaartin tehtävänä oli suojella presidenttiä, sekä osoittaa sotilaallista voimaa vallankumouksien ja kapinoiden estämiseksi. Kaarti tunnettiin myös nimellä "Golden Division". Palveluksessa olleilla sotilailla oli oikeus ruokaan, lääkkeisiin sekä parempaan palkkaan. Joukko harjoitti yhteistoimintaa myöhemmin perustetun "Special Security to Protect Saddam" -joukkojen kanssa muodostaen kaksistaan "Organization of Special Securityn" (OSS).¹⁴⁶

Tasavaltalaiskaartin erikoisjoukkojen tehtäviin kuului myös Bagdadin, Saddam Husseinin perheen palatsin ja muiden elintärkeiden kohteiden suojaaminen. Joukkoihin kuului noin 15 000 nuorta sotilasta 13:ssa pataljoonassa. Organisaatio kasvoi nopeasti 26 000 miehen vahvuiseksi.¹⁴⁷

Vuonna 1993 liittoutuneiden lentokoneet olivat tuhonneet muutamia ilmatorjuntajoukkoja, joiden katsottiin olevan uhkana alueella valvoville koneille. YK uskoi Irakilla olevan vielä piilotettuna Scud-ohjuksia ja teollisuuskoneistoa sekä suunnitelmassa valmistaa joukkotuhoaseita.¹⁴⁸ Asevoimien kokonaisvahvuus oli pysynyt entisellään vuonna 1993, mutta Irak oli perustanut uuden joukon. Uusi joukko oli presidentin erikoisturvallisuusjoukko (Special Security to Protect Saddam) jossa, palveli erikoiskoulutuksen saaneita sotilaita.¹⁴⁹

Vuonna 1994 organisaatiossa muutoksina oli panssaroitujen, mekanisoitujen ja jalkaväkidivisioonien vähentäminen kolmella, jolloin niitä jäi 19 kappaletta. Tasavaltalaiskaartissa oli kahdeksan divisioonaa, joista neljä panssaroitua ja neljä jalkaväkidivisioonaa. Erikoisjoukkojen prikaateja oli kymmenen.¹⁵⁰

Vuonna 1995 Irak oli lisännyt taistelupanssarivaunujen lukumäärää. Heillä oli tuolloin 2 700 vaunua. tiedusteluvaunuja oli 1 500 kappaletta. Tykkejä oli noin 1 500. Ilmatorjunta-aseita Irakilla oli 5 500; kaikki venäläisvalmisteisia 23mm – 130mm aseita.¹⁵¹

Edeltäneessä sodassa kärsityt tappiot olivat pitkälti ilma-aseen tuottamia, joten ilmapuolustusta oli pyrittävä kehittämään. Vaikka ilmatorjuntavoimaa lisättiin, ei heidän kalustonsa edelleenkään ollut nykyaikaista ja tehokasta. Ammusilmatorjunnalla kyetään oikein käytettynä pitämään vastustajan lentokorkeus korkealla, jolloin koneiden aseiden osumatarkkuus heikkenee, mutta nykyaikaisten ohjuksien puute vaikutti iskukykyyn.

YK:n erikoiskomissio ilmoitti 1996 Irakilla olevan piilossa edelleen 6 – 16 ballistista ohjusta. Asevoimien kokonaisvahvuus oli edelleen samansuuruinen: 382 500 sotilasta ja 650 00 reserviläistä. Maavoimissa oli seitsemän armeijakuntaa kuten aiemminkin. Mekanisoituja divisioonia oli neljä, jalkaväkidivisioonia 13 ja tasavaltalaiskaartissa kuusi divisioonaa. Maavoimilla oli tuolloin 1 800 tykkiä ja ilmatorjunta-aseita noin 6 000. Muut vahvuudet olivat ennallaan. Puolisotilaallisessa rajajoukossa oli 10 000 taistelijaa ja turvallisuusjoukoissa 35 000 – 45 000 taistelijaa.¹⁵²

Vuonna 1997 Irakin asevoimien miesvahvuudet olivat ennallaan. Kenttätykkejä oli saatu hankittua lisää kokonaismäärä ollen 1 800 kappaletta. Irakin asevoimien palvelusaika oli ollut jo vuosien ajan 18 – 24 kuukautta. Maavoimien varustuksesta ja kalustosta 50 % oli puutteellista tai muutoin huonokuntoista. Kaikki joukot tasavaltalaiskaartia lukuun ottamatta olivat huonosti varustettuja.¹⁵³ Tasavaltalaiskaartin eliittijoukot olivatkin Irakin tärkein ja mahtavin joukko. Varustus pidettiin hyvässä kunnossa ja sotilaat olivat maan parhaimmista.

Asevoimien kokonaisvahvuutta nostettiin vuosien hiljaiselon jälkeen 1998. Kokonaisvahvuus oli tuolloin 429 000 taistelijaa. Reserviläisten vahvuus säilyi entisenlaisena. Maavoimiin miesvahvuuksien nostaminen ei vaikuttanut. Taisteluvaunuja oli edelleen 2 700, joista 1 000 oli pääosin vanhentunutta venäläistä kalustoa. Puolisotilaallisissa joukoissa turvallisuusjoukkojen vahvuus oli 15 000 sotilasta. Rajajoukoilla 20 000 taistelijaa, jotka oli varustettu vain kevyin asein. ”Saddam`s Fedayeen” -joukkojen vahvuus oli 10 000 – 15 000 taistelijaa.¹⁵⁴

Vuonna 1999 maavoimien joukkojen vahvuudet olivat ennallaan. Organisaatioon kuului seitsemän armeijakuntaa, kolme panssaridivisioonaa, kolme mekanisoitua divisioonaa ja 12 jalkaväkidivisioonaa. Tasavaltalaiskaartissa oli kuusi divisioonaa; kaksi panssari-, kolme mekanisoitua ja yksi jalkaväkidivisioona. Kaartiin kuului parhaimmillaan 12

divisioonaa, joten pienennys on ollut tuntuva. Lisäksi oli neljä Tasavaltalaiskaartin erikoisprikaatia, seitsemän commandoprikaatia ja kaksi erikoisprikaatia. Taistelupanssarivaunuja oli yhteensä 2 200, joista 1 500 pääosin T-55, T-62 ja PRC tyyppi-59 -vaunuja sekä noin 700 kappaletta T-72-taistelupanssarivaunua.¹⁵⁵

Taulukko 8 kuvaa Irakin asevoimien kaluston vahvuuksien muuttumista vuosien 1990-2002 ajalta.

	1990	1995	2000	2002
Tst-psv	5 550	2 200	2 200	2 200
Tiedusteluvaunut	4 000	2 500	2 100	1 400
Panssaroidut ajoneuvot	600	n. 2 000	n. 2 400	n. 2 400
Kenttätykit	n. 3 000	n. 1 500	n. 1 900	n. 1 900
Helikopterit	489	n. 500	n. 500	n.375

Taulukko 8: Irakin kalustomuutoksia 1990-2002. Lähde: www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/srg.htm

Taulukko 8 selvittää Persianlahden sodan vaikutuksen asevoimien kalustoon. Sodan jälkeisen kauppasiirron jäljiltä Irak kykeni kehittämään vain tykistöä ja panssaroituja ajoneuvoja. Tähän vaikutti Irakin omien tehtaiden tuotanto. Varsinkin taistelupanssarivaunujen lukumääriin sodan tappiot vaikuttivat merkittävästi. Erikoista on, että Irak menetti useita vaunuja ilman taistelua, koska vaunumiehistöt hautasivat vaunujaan hiekkaan välttyäkseen liittouman iskuilta. Liittoutuneiden joukot kykenivät tuhoamaan suuren osan Irakin sotakalustosta. Irakin vaunukalusto muodostui pääasiassa T-72, T-62 ja T-54/55 kalustosta. Kenttätykkien menetykset ovat olleet myös huomattavia. Helikoptereiden iskukykyisimmät koneet olivat edelleen Mi-24 Hindit, joita oli noin 40 kappaletta.¹⁵⁶

Vuosituhanen vaihteessa, vuonna 2000, Irakin asevoimat olivat kokonaisuudessaan säilyneet edellisvuoden tasolla. Tiedusteluvaunuja oli noin 1 000 ja panssaroituja jalkaväen ajoneuvoja oli myös noin 1 000. Panssaroituja miehistönkuljetusvaunuja oli

2 400 kappaletta. Vaunut olivat pääasiassa venäläisvalmisteista kalustoa. Eniten käytössä oli BTR-50 ja BTR-60 -pyörävaunuja. Ainoa aselaji, jonka voimaa oli kyetty kohottamaan viimeisten vuosien aikana, oli tykistö; tykkejä oli lisäyksen jälkeen 1 900 kappaletta.¹⁵⁷

Ilmavoimat Persianlahden sodan jälkeen

Ilmavoimien miesvahvuus säilyi ennallaan vuonna 1992. Hävittäjiä oli tuolloin kaikkiaan 180 konetta, joten lisäystä oli tullut noin 50 koneen verran. Muut konemäärät säilyivät edellisvuoden luvuissa.¹⁵⁸

Vuonna 1993 Ilmavoimissa palveli noin 20 000 sotilasta. kalustoon kuului 130 rynnäkkökoneetta, 180 hävittäjää ja viisi tiedustelukoneetta. Ilmapuolustusjoukoissa oli noin 17 000 sotilasta. heillä oli käytössään 3 000 ilmatorjuntatykkiä ja 850 ilmatorjuntaohjusta, joista pääosa oli SA-2, SA-3 ja SA-6 mallisia neuvostovalmisteisia ohjuksia.¹⁵⁹

Vuonna 1995 ilmavoimien lentokoneiden huoltomahdollisuudet olivat kohtuullisen hyvät. Helikoptereiden huoltaminen oli puolestaan huonotasoista. Ilmavoimat olivat edelleen samalla tasolla kuin aikaisemminkin. Irakilla ei ole ollut resursseja kehittää ilmavoimia tehokkaaksi.¹⁶⁰ Asetettu kauppasaarto vaikeutti kehityskulkua. Irakilla ei ollut ilman ulkomaista apua mahdollisuuksia tehdä vaativimpia huoltoja tai tilata uusia varaosia. Etenkin ranskalaisia Mirage- hävittäjiä oli vaikeuksia pitää taistelukuntoisena. Irak ei kyennyt täysipainoiseen huoltoon ilman ranskalaisten ammattiapua ja varaosia.¹⁶¹

Vuonna 1997 ilmavoimien vahvuus oli 35 000 taistelijaa, joista 17 000 kuului ilmapuolustuksen joukkoihin. Lentokoneiden huoltokyky oli 55 %. Ilmavoimien lentäjät pääsivät lentämään keskimäärin 60 tuntia vuodessa.¹⁶²

1998 Ilmavoimien vahvuus oli 35 000 sotilasta, mutta ilmapuolustuksen joukot oli erotettu omaksi kokonaisuudekseen, joten vahvuus kasvoi merkittävästi ilmavoimissa. Ilmapuolustusjoukkojen vahvuus oli 17 000 sotilasta. Heillä oli käytössään noin 6 000 venäläisvalmisteista ilmatorjuntatykkiä, joiden lisäksi käytössä oli länsimaisia Roland-

ohjuksia sekä venäläisvalmisteisia ohjuksia, joista suuri osa oli vanhentunutta kalustoa.¹⁶³

Irakin kehityskohteena olivat ilmapuolustuksen ja ilmavoimien joukot. Uuteen lentokalustoon ei ollut mahdollisuuksia panostaa, joten ilma-aluksia ei oltu hankittu vuosiin. Ilmatorjunta-aseiden määrää oli kasvatettu. Kalusto oli pääosin tykkikalustoa, jonka kantama ei ole kovin pitkä. Asevoimien selvänä puutteena oli nykyaikaisten ilmatorjunta ohjuksien puuttuminen.

Kauppasaarto vaikutti Irakin ilmavoimiin. Uutta kalustoa ja varaosia oli vaikeaa hankkia, koska valvonta oli tiukkaa. Irakin nykyaikaisimpien lentokoneiden huolto oli perustunut pitkälti ranskalaisten ja venäläisten tukeen, joten omat resurssit ja ammattitaito ei ollut riittävää koneiden huoltamiseksi. Tästä johtuen koneiden lentokunto heikkeni jatkuvasti.

Seuraavassa taulukossa esitetään Irakin ilmavoimissa tapahtuneita muutoksia. Taulukko sisältää taistelukoneiden lukumäärien muutokset.

	1990	1995	2000	2002
Pommikoneet	16	n. 6	n. 6	n. 6
Monitoimihävittäjät	390	216	116	96
Taisteluhävittäjät	245	140	90	85
Tiedustelukoneet	n. 12	5	5	5

Taulukko 9: Lentokoneiden määrien muutokset Irakissa 1990 – 2002. Lähde: www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/air-force_equipment-intro.htm

Kuten taulukosta 9, voidaan havaita, Persianlahden sodan vaikutukset heijastuivat ilmavoimiin selvästi. Liittouman pudottamat koneet ja Irakin ilmavoimien lentäjien Iraniin siirtämät koneet heikensivät ilmavoimia näkyvästi. Vuoden 1995 jälkeisen ajan konemäärien putoamisen syinä ovat ainakin koneiden kunnan jatkuva heikkeneminen ja vanhentuminen. Koneiden käyttökelpoisuus oli laskenut huoltomahdollisuuksien heikennyttyä.

Irakilaisilla oli tarkoituksenaan kehittää vanhoista MiG-21- ja L-29-lentokoneistaan miehittämättömiä ilma-aluksia, joilla olisi kyetty muun muassa levittämään kemiallisia aineita, ilman omien lentäjien altistumista aineiden vaikutukselle.¹⁶⁴ Hanke ei kuitenkaan toteutunut.

Merivoimat Persianlahden sodan jälkeen

Vuonna 1991, sodan jälkeen, merivoimissa palveli 2 500 sotilasta. Basran tukikohta oli suljettu. Fregatteja oli edelleen viisi kappaletta, mutta partiointi- ja rannikkotaistelualukset olivat vähentyneet kuuteen alukseen. Muita aluksia oli vain yksi, joten koko merivoimien alusten lukumäärä oli enää 12 kappaletta.¹⁶⁵ Merivoimat olivat täysin voimattomia liittoutuneita vastaan. Kyvyt eivätkä resurssit vastanneet länsimaista tasoa.

Vuonna 1992 merivoimien vahvuus oli vain 1 000 sotilasta. Tukikohtina toimivat Basra rajoittuneella toiminnalla sekä Az Zububayr normaalilla toiminnalla. Fregatteja oli vain yksi ja partiointi- ja rannikkotaistelualuksia noin 10 kappaletta. Miina-aluksia oli käytössä neljä ja muita aluksia kaksi kappaletta.¹⁶⁶ Umm Qasr:n satama oli suljettuna. Jos se olisi rakennettu toimintakuntoiseksi, olisi Irak joutunut jakamaan vesiväylän Kuwaitin kanssa.¹⁶⁷

Merivoimien vahvistettiin 1993 tuhannella miehellä, palveluksessa oli näin ollen 2 000 sotilasta. Partioaluksia ja rannikkotaistelualuksia oli yhteensä 14, joten kasvua oli tapahtunut neljän aluksen verran. Rannikkotaistelualukseen oli saatu yksi ohjusvene täydentämään kapasiteettia. Miina-aluksia oli viisi kappaletta ja muita aluksia samoin viisi kappaletta, joihin kuului kolme ro-ro-alusta.¹⁶⁸

Vuonna 1995 merivoimien vahvuus oli 2 500 sotilasta. Alusten lukumäärät olivat hieman tippuneet, partiointi- ja rannikkotaistelu aluksia oli seitsemän, miinaveneitä neljä, yksi ohjusvene ja yksi fregatti. Muita aluksia oli jäljellä kolme.¹⁶⁹

Basran tukikohta oli edelleen rajoitetusti käytössä 1997. Az Zubayr oli kuitenkin edelleen täydessä käytössä. Umm Qasr oli suljettuna merivoimilta, mutta kauppalaivat saivat käyttää sitä satamana. Merivoimissa tapahtui jälleen pieniä muutoksia. He saivat toisen

fregatin. Molemmissa oli aseistuksena maasta maahan ohjuksia, ilmatorjunta ohjuksia sekä 76 mm tykki.¹⁷⁰ Seuraavana vuonna merivoimien miesvahvuutta pienennettiin 500 miehen verran. Palvelukseen jäi 2 000 sotilasta. Kalustossa ei tapahtunut muutoksia.¹⁷¹

Vuonna 2000 merivoimissa palveli 2 000 sotilasta. Kalustoon kuului yhdeksän pientä ja vanhentunutta alusta. Irakin merivoimat olivat voimattomina ja tuhoutumisen pelossa joutuneet pysymään satamissa pitkään, Kuwaitin valloittamisesta saakka.¹⁷²

Muita asevoimiin vaikuttaneita tapahtumia Persianlahden sodan jälkeisinä vuosina

Saddam Hussein teloitti kymmeniä upseereita vuonna 1992. Teloitettujen joukossa oli myös joitakin kenraalin arvolla palvelleita sotilaita. Vuonna 1993 pidätettiin ja teloitettiin yli 100 henkilöä. Yksi teloitetuista oli Irakin armeijan johtava fyysikko. Hussein teloitti henkilöitä jotka epäonnistuivat tai joita hän koki uhkaaviksi.¹⁷³

Vuonna 1994 viimeinenkin plutoniumkuljetus Venäjälle oli suoritettu. Kaikkiaan oli tuhottu 480 000 litraa kemiallisia aineita ja 28 000 ammusta. Kuljetusten myötä kemiallisten aseiden valmistukseen vaadittavia raaka-aineita ei pitänyt enää olla jäljellä.¹⁷⁴

Saddam Hussein kasvatti yksinvaltaansa entisestään 29.5.1994 nimeämällä itsensä presidentin lisäksi pääministeriksi¹⁷⁵. Hussein vastuu ja määräämisoikeus kasvoi kahden tärkeimmän viran ollessa hänellä. Hussein oli Irakin hallinnossa asevoimien suurin päätöstentekijä.

USA ilmoitti 7.10.1994 Irakilaisten siirtäneen kaksi tasavaltalaiskaartin divisioonaa etelään lähelle Kuwaitin rajaa. Kuwaitin joukot siirtyivät myös rajan tuntumaan valmiiksi puolustautumaan. Yhdysvallat lähettivät nopeasti lentokoneita Saudi Arabian tukikohtiin ja maajoukkoja Kuwaitiin. Myös Englanti ja Yhdistyneet Arabiemiraatit lähettivät sotilaallista voimaa alueelle. Joulukuun puolivälissä Irakin joukot vetäytyivät rajan tuntumasta jolloin kriisi päättyi.

Joulukuun 16.–19. vuonna 1998 oli käynnissä operaatio Desert Fox, jossa Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian lentokoneet pommittivat Irakia tuhotakseen epäillyt biologisten ja kemiallisten aseiden sekä ydinaseiden tuotantolaitokset ja aseohjelmat.¹⁷⁶ Operaatiossa sai surmansa 600 armeijan ja 800 Tasavaltalaiskaartin sotilasta¹⁷⁷.

4. ASEVOIMAT IRAQI FREEDOM -OPERAATIOSSA

Iraqi Freedom oli operaatio, jossa Yhdysvaltojen johtamat liittouman joukot hyökkäsivät Irakiin. Operaatio kuului yhtenä osana Yhdysvaltojen julistamaan terrorismin vastaiseen taisteluun. Tässä luvussa ilmenee Irakin asevoimien tilanne ennen operaatiota, sen aikana, sekä tilanne nykypäiviin saakka. Operaation merkitys Irakin asevoimiin oli suuri, sillä seurauksena asevoimat uudelleen organisoitiin. Irakin asevoimien kehittyminen oli ollut suhteellisen vähäistä useiden vuosien ajan. Irakin tilanne ei ollut enää yhtä uhkaava ulkovaltioille kuin 1990-luvun alkupuolella. Yhdysvallat halusi kuitenkin syrjäyttää Saddam Husseinin vallasta ja tehdä Irakista vaarattoman. Irak oli edelleen yksi kohde terrorismin vastaisessa sodassa. Irakilla ei ollut mahdollisuuksia kehittää sotakoneistoaan ennen ”Iraqi Freedomin” alkamista. Operaatio vaikutti Irakiin suuresti. Heidän asevoimansa luhistuivat sodassa ja sen jälkeisinä vuosina täydellisesti. Maalle asetettiin rajoituksia ja sitä valvottiin tiukasti.

Taulukossa vertaillaan Irakin ja naapurimaiden asevoimien miesvahvuuksia ja kaluston määriä vuonna 2002.

	Iran	Irak	Bahrain	Kuwait	Saudi Arabia	Turkki	Jordania	Syyria
Miesvoima	513 000	424 000	11 000	15 500	201 500	515 100	100 240	321 000
Maavoimat	450 000	375 000	8 500	11 000	150 000	402 000	84 700	215 000
Merivoimat	38 000	2 000	1 000	2 000	15 500	53 000	540	6 000
Reservi	350 000	650 000	-	23 700	20 000	378 700	35 000	354 000
Tst-Psv	1 565	2 200	106	385	1 055	4 205	1 058	3 500
Tst-hävittäjät	283	316	34	82	348	505	101	589
Heli-kopterit	628	375	47	28	137	-	73	197

Taulukko 10: Irakin ja sen naapurimaiden vahvuuslukuja vuonna 2002. Lähde: [www.csis.org/media/isis/pubs/fighiraq_mb\[1\].pdf](http://www.csis.org/media/isis/pubs/fighiraq_mb[1].pdf)

Kuten taulukossa 10 esitetään, Irakin aktiivipalveluksessa olevien sotilaiden vahvuus oli heikompi kuin Iranilla, mutta reserviläiset mukaan laskettuna joukkojen vahvuus kohosi suurimmaksi. Taistelupanssarivaunujen lukumäärä on edelleen suurempi kuin

yhdelläkään naapurimaalla. Taisteluhävittäjien määrässä useat naapurimaista pääsivät Irakin edelle. Helikoptereiden määrässä Iran kohosi Irakin edelle. Irakilaisten käyttökelpoisten koptereiden lukumäärä ei todellisuudessa ollut noin suuri, sillä koneiden käyttökelpoisuus oli heikentynyt¹⁷⁸.

Vuonna 2002, ennen operaation alkamista asevoimissa palveli 424 000 sotilasta. Reserviläisiä oli edelleen 650 000 ja maavoimien vahvuus oli 375 000 miestä. Taistelupanssarivaunuja oli 2 200, tiedusteluajoneuvoja noin 400 ja jalkaväen kevyitä panssariajoneuvoja noin 1 200. Panssaroituja miehistönkuljetusvaunuja oli noin 1 800, tykkejä 1 900, FROG-ohjuksia oli 50 ja Scud-laukaisualustoja kuusi kappaletta. Helikoptereita oli 375, joista käyttökelpoisina vähintään 164 kappaletta. Puolisotilaallisissa joukoissa toimi 42 000 – 44 000 taistelijaa.¹⁷⁹ Tasavaltalaiskaartin erikoisjoukoissa palveli tuolloin 12 000 sotilasta. Joukoilla oli käytössään panssarivaunuja, omia ilmapuolustusjoukkoja ja tykistöä¹⁸⁰. Irakin asevoimien joukoista noin 85 % oli asevelvollisia. Heidän palvelusaikansa oli tehtävistä riippuen 18 – 24 kuukautta.¹⁸¹ Asevoimien henkilöstön vaihtuvuus oli suurta, Yhdysvaltojen tiedustelupalvelun C.I.A:n mukaan asepalvelukseen astui vuosittain noin 275 000 miestä.¹⁸²

Asevoimat olivat tuolloin edelleen Persianlahden alueen vahvimmat. Koulutuksen taso oli vieläkin heikkoa. Asevelvolliset ja reserviläiset olivat huonosti koulutettuja ja reserviläisten varustetaso oli huonoa; suurin osa kyettiin varustamaan vain kevyin asein.¹⁸³

4.1 Asevoimat operaation vaikutuksessa

Irakin taistelupanssarivaunut eivät olleet yhdysvaltalaisen mittapuun mukaan moderneja vaan suurin osa vaunuista oli vanhanaikaisia. Moderneimmat vaunut, T-72-tyyppiset, olivat nekin heikkoja verrattuna esimerkiksi M-1A1-vaunuihin. T-72-vaunujen pimeätoimintakyky oli rajoittunutta, tarkkuus ja ammunnanhallinta ei ollut tarpeeksi modernia ja kantama oli noin puoli kilometriä lyhyempi kuin moderneimmilla vaunuilla. Irakilaisten upseerien taktinen osaaminen vaunujen johtamiseen oli heikkoa. He eivät kyenneet hyödyntämään vaunujen käyttömahdollisuuksia taistelukentillä.¹⁸⁴ Irakin

panssarivaunujen kuljetuslavetteja oli enää jäljellä 1 500, ja armeija ei kyennyt käyttämään niitä sodassa.¹⁸⁵

Operaatio "Iraqi Freedom" alkoi 20.3.2003 risteilyohjuksilla ja F-117-koneilla suoritetuilla iskuilla. Iskujen kohde oli rakennus, jossa Saddamin uskottiin olevan.¹⁸⁶ Jo tuolloin liittouman erikoisjoukoilla oli valvonnassaan neljäsosa Irakista. Alueelle oli lähetetty noin 10 000 siviilipukuista erikoisjoukkojen sotilasta.¹⁸⁷ Sotilaat tiedustelivat tärkeimpiä kohteita ja tarkkailivat tilanteen edistymistä. Erikoisjoukkojen tiedustelutiedot olivat tärkeitä, sillä niistä saaduilla tuloksilla liittoumalla oli sotatoimien aloittamishetkellä ennakkotietoa tärkeistä kohteista.

Englanti oli lähettänyt sotatoimialueelle aluksi noin 11 000 sotilasta. Heillä oli yksi panssaridivisioona, joka sisälsi seitsemännen panssariprikaatin, 16. ilmarynnäkköprikaatin, 102. kuljetusprikaatin ja 3. commandoprikaatin. Yhdysvalloilla puolestaan oli alueella runsaasti joukkoja ja kalustoa. Heidän miesvahvuutensa oli 146 400 sotilasta. Maavoimissa 133 300 taistelijaa yhdessä panssari-, kahdessa mekanisoidussa- ja yhdessä ilmarynnäkködivisioonassa. Lisäksi Yhdysvalloilla oli muutama muu pienempi joukko alueella. Sotatoimialueella oli myös joukkoja Australian ja Puolan erikoisjoukoista.¹⁸⁸

Voimasuhteiden ero näkyi selvästi sotilasmenoista. Irakin sotilasmenot olivat olleet viimeisen vuosikymmenen aikana yli 200 kertaa pienemmät kuin Yhdysvalloilla. Irakin kaluston heikkoutta ja kuntoa selittää 12 vuotta kestänyt kauppasaarto. Armeijan organisaatio oli suunniteltu kykyjään vastaavasti lähinnä kapinoiden kukistamiseen, ei laajamittaiseen sodankäyntiin.¹⁸⁹

Irakin maajoukot operaatiossa

Sodan aikaiset Tasavaltalaiskaartin joukot käsittivät kuusi divisioonaa; kolme panssari-, yhden mekanisoidua- ja kaksi jalkaväkidivisioonaa. Kaartiin kuului myös neljä erikoisjoukkojen prikaatia, jotka suojelivat Saddamia ja tärkeimpiä kohteita. Vakinaiseen armeijaan kuului 16 divisioonaa; kolme panssari-, kolme mekanisoidua- ja 11 jalkaväkidivisioonaa. Lisäksi organisaatiossa oli viisi commando- ja kaksi erikoisjoukkojen prikaatia.¹⁹⁰ Tasavaltalaiskaartin divisioonat olivat noin 8 000 – 10 000

miehen vahvuisia. Panssarivaunuja oli noin 175 - 300 divisioonaa kohden. Vakinaisen armeijan divisioonat olivat noin 10 000 miehen vahvuisia. Niihin kuului 175 - 200 panssarivaunua. Vakinaisen armeija oli riippuvainen varusmiehistä, niistä huolimatta ne olivat usein alimiehitettyjä. Monissa divisioonissa oli vain 50 – 70 % täysivahvuisesta mies- ja kalustovahvuudesta.¹⁹¹

Irakin maavoimilla oli miesylivoima, mutta armeijan henkilöstö oli pääosiltaan huonosti koulutettua, johdettua ja motivoitunutta. Useat sotilaista olivat lähteneet taisteluihin joko omista poliittisista syistä tai poliittisen johdon painostuksesta. Aseistettujen joukkojen varusteet ja aseet olivat 15 – 25 vuotta vanhoja ja paljon käytettyjä. Huolimatta armeijan heikosta tilanteesta ja ensimmäisessä Persianlahden sodassa kärsityistä noin 40 %:n tappioista, Irakin asevoimat olivat edelleen Persianlahden maista vahvimmat ja suurimmat.¹⁹² Kuitenkaan edes Irakin asevoimien eliittiyksiköt eivät vastanneet tavallisen liittoutuneiden yksikön taisteluarvoa. Eliittiyksiköiden varustustaso oli heikompaa, eikä koulutukseen pärjännyt vertailussa länsimaihin. Lisäksi upseeriston parhaimmisto oli eläkkeellä ja osa johtajistosta oli kohdannut kuolettavia onnettomuuksia.¹⁹³

Irakin asevoimilla oli Kirkukin alueella 1. armeijakunta ja Tikritin kaakkoispuolella toimi toinen armeijakunta. Kolmas armeijakunta oli Etelä- Irakissa ja neljäs armeijakunta Karbalan länsipuolella. Viides armeijakunta toimi Bagdadin ja sen pohjoispuolisella alueella.¹⁹⁴

Irakin joukoista suurin osa oli suunniteltu turvaamaan Iranin puoleista rajaa, suojelemaan kurdien turva-alueita ja toimimaan pienemmissä sisäisissä taistoissa eteläisillä alueilla. Asevoimissa oli melko vähän suurempia taisteluita kokeneita miehiä. Ainoat sotakokemukset olivat shiia väestöä vastaan käytyjä kahakoita.¹⁹⁵

Irakin joukot olivat varautuneet huonosti sotaan ja niitä johdettiin huonosti. Maavoimien panssarivaunujen käyttö oli virheellistä. Yhtenäistä taktiikkaa ei ollut ja divisioonien komentajat asettivat omia näkemyksiään harjoitteluun ja niiden käyttöön taistelutilanteissa. Panssariajoneuvot olivat suurimmaksi osaksi ikääntyviä. Käytössä oli 10 eri ajoneuvotyyppiä, joiden kunto oli heikentynyt huoltamattomuuden vuoksi.¹⁹⁶

Ilmavoimat operaation aikana

Ennen sotaa vuonna 2003 ilmavoimien vahvuus oli noin 20 000 taistelijaa. heillä oli kaikkiaan 316 taistelukonetta; kuusi pommikonetta, 130 rynnäkkökonetta, 180 hävittäjää ja viisi tiedustelukonetta. Hävittäjä kalusto sisälsi 12 kappaletta MiG-25 hävittäjää, 50 Mirage F-1 hävittäjää, 10 MiG-29 hävittäjää ja viisi Mig-25 tiedustelukonetta. Noin 50 – 60 % oli lentokelvottomassa kunnossa. Koneiden huoltaminen oli heikkoa, eivätkä maan voimavarat riittäneet suuriin korjaustöihin. Ilmapuolustusjoukoissa palveli 17 000 sotilasta kalustonaan 3 000 ilmatorjunta tykkiä ja noin 850 ohjusta.¹⁹⁷

Irakin ilmavoimien valvonta ja johtamislaitteisto oli vanhentunutta. Heidän sensorinsa, johtamis- ja viestilaitteisto sekä tiedusteluvälineet olivat tekniikaltaan vanhoja. Laitteistoa ei oltu kyetty ajanmukaistamaan nykyaikaiselle tasolle.¹⁹⁸

Ainoa merkittävä kehitys, mitä ilmavoimissa oli tapahtunut yli vuosikymmeneen, oli Matra Magic 2 "Dogfight" -ilmataisteluojusten käyttöön saaminen. Ohjukset olivat joko Kuwaitista varastettuja tai ne oli tuotu maahan jo ennen ensimmäistä Persianlahden sotaa. Ohjuksia voitiin käyttää Mirage F-1 -hävittäjissä.¹⁹⁹

Irakin ilmavoimat eivät kyenneet lentämään Iraqi Freedom- operaation aikana yhtään taistelulentoa. Yhdysvaltojen hävittäjillä oli alueella täysi ilmaherruus.²⁰⁰ Maavoimien käytössä olleet helikopteritkin joutuivat pysymään kentillä, koska niillä ei ollut kykyä pärjätä liittoutuneiden ilma-aseille.²⁰¹ Irakilla oli käytössä yli 10 erilaista helikopterimallia. Kopterit olivat iältään vaihtelevia ja varustettu erilaisella tekniikalla. Koptereiden aseet ja sensorit alkoivat olla vanhentunutta. Lisäksi lentäjien koulutustaso oli edelleen alhainen.²⁰² Kauppasaarto oli vaikuttanut helikopterikalustoon, sillä irakilaisilla itsellään ei ollut kykyä kehittää koneiden teknisiä ominaisuuksia nykyaikaisemmiksi.

Irakin kokeneemmat lentäjät olivat päässeet suorittamaan vuositasolla noin 120 lentotuntia konetyypistä riippuen, mutta nuoremmat lensivät keskimäärin alle 20 tuntia vuodessa. Heidän harjoittelumääränsä olivat liian pieniä ja nekin harjoitukset, mitä he pääsivät tekemään, olivat huonosti johdettuja ja suunniteltuja. Irakilaiset olivat harjoitelleet pitkään väärentäytyllisiä tilanteita varten, vaikka koneet olisi saatu ilmaan, olisi lopputulos ollut todennäköisesti tuhoisa.²⁰³ Irakilaisten harjoittelun laatua heikensivät

lentokieltoalueet eivätkä ilmavoimien lentäjät eivät voineet harjoitella täysipainoisesti koko maan alueella²⁰⁴.

Ilmavoimien parhaista rynnäkkökoneista, Su-24- ja Su-25 -mallisista lentokoneista oli kumpaakin käytössä vain kaksi kappaletta. Irakin monipuolisista ilmavoimista, joihin kuului hävittäjien, rynnäkkökoneiden ja tiedustelukoneiden lisäksi kaksi ilmatankkauskonetta, ei ollut mitään hyötyä ylivoimaista vihollista vastaan.²⁰⁵ Irakin ilmavoimat kärsivät suuresti kauppasaarron tuomista vaikeuksista. Koneiden huoltaminen ja varaosien hankinta oli käynyt mahdottomaksi. Heillä ei ollut kykyä huoltaa kalustoaan käyttökelpoiseksi.

Kesästä 2002 lähtien Yhdysvaltojen koneet ryhtyivät tuhoamaan johdonmukaisin hyökkäyksin Irakin Ilma- ja meripuolustusta. Koneet suorittivat tuolloin noin 20 000 lentoa, hyökkäyskohteita oli noin 300.²⁰⁶

Irakin ainoa mahdollisuus taistella liittoutuneiden ilma-asetta vastaan oli ilmatorjunta. Vaikka Irakin ilmatorjunta voimaa oli tuhottu sodan ensimmäisistä päivistä lähtien, etenkin Bagdadin alueella ilmatorjunta toimi olosuhteista huolimatta suhteellisen tehokkaasti. Yhdysvaltojen lentäjät pystyivät kuitenkin toimimaan turvallisesti laukaisemalla oman ammuskuormansa ilmatorjunnan kantaman ulottuman ulkopuolelta. Irakilaisten ilmatorjuntaohjuskalusto koostui lähes viisikymmentä vuotta vanhoista SA-2, SA-3 ja SA-6 ohjuksista, jotka muodostivat suurimman osan kalustosta sekä hieman uudemmissa SA-8, SA-9, SA-13, Roland VII sekä Crotale yksiköistä.²⁰⁷

Merivoimat Iraqi Freedom operaatiossa

Vuonna 2003, sotaa edeltävinä hetkinä, merivoimien palveluksessa oli edelleen 2 000 sotilasta. Partiointi- ja rannikkotaistelualuksia oli kuusi kappaletta, miina-aluksia kolme ja muita aluksia kaksi kappaletta.²⁰⁸

Irakin merivoimat olivat voimattomia Yhdysvaltojen ja muiden liittoutuneiden maiden merivoimia vastaan. Länsimaiset merivoimat pystyivät dominoimaan ilman minkäänlaisia vaikeuksia rajattomasti Persianlahden alueella. Voimasuhteet olivat liian suuret liittouman hyväksi. Yhdysvallat olivat siirtäneet alueelle viisi erillistehtävään koottua

tukialusta, kaksi maihinnousu alusta, yhteensä 47 suurta pinta-alusta ja 12 sukellusvenettä. Alueella toimi kolmannes Navy:n vahvuudesta, merimiehiä ja lentokonehenkilöstöä oli kaikkiaan 70 000 sotilasta. Tämän lisäksi Englanti toi alueelle omaa kalustoaan ja Australiakin osallistui osaltaan merisotaan. Kesän 1990 jälkeen Irak oli eristetty; meriväylät ja maa- sekä ilmareitit maahan olivat poikki.²⁰⁹

4.2 Iraqi Freedom- operaation jälkeinen aika

Liittouman joukot onnistuivat valtaamaan Bagdadin keskustan 9.4.2003 ja Saddam Husseinin hallinto kaatui. Sota päättyi 1.5.2003, jolloin yhdysvaltojen presidentti George W. Bush ilmoitti sotatoimien olevan ohi.²¹⁰ Sodan jälkeisten arvioiden mukaan Irak ei kykene luomaan ydinaseita vuosikymmeneen. Irak ei myöskään muodosta sotilaallista uhkaa, eikä se kykene vaikuttamaan vahvasti mahdollisissa Arabien ja Israelin välisissä konflikteissa ainakaan kymmeneen vuoteen.²¹¹

Yhdysvaltojen ilmoituksen mukaan 20.3. – 1.5.2003 heidän joukoistaan kuoli tai katosi 150 sotilasta. Brittien ilmoittama lukema omista menetyksistään oli 30 sotilasta. Irakin asevoimilta arvioitiin kaatuneen noin 3 000 sotilasta. Siviilejä kuoli vähintään 5 000, joidenkin arvioiden mukaan jopa 10 000. Bagdadin alueella kuoli 1700 ja haavoittui noin 8 000 siviiliä.²¹²

Laajoihin sotatoimiin alueella ei enää päädytty. Saddam Hussein vangittiin lähellä Tikritiä 14.12.2003. Irakin entinen päämies sai myöhemmin syytteet sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan. Valta siirtyi 28.6.2004 Iyad Allawin johtamalle väliaikaishallitukselle. Väliaikaisena presidenttinä toimi Ghazi Mashal Ajil al-Yawer.²¹³

Irakissa on kuitenkin ollut levottomuuksia sodan päättymisen jälkeenkin. Maassa on edelleen jäljellä useita aseistettuja joukkoja, joiden eliminointi on vaikeaa, sillä taistelijat elävät kansakunnan keskuudessa tavallista elämää. Joukot tekevät suunniteltuja iskuja pieniin kohteisiin, usein Yhdysvaltojen johtaman koalition tai uudistetun Irakin armeijan joukkoja vastaan. Länsimaisia sotilaita oli vielä syksyllä 2005 kaikkiaan noin 150 000 valvomassa Irakin tilannetta. Noin 2 700 irakilaista sotilasta ja viranomasta kuoli vuonna 2005.²¹⁴

Irakin epävakaata tilannetta kuvaa pommi-iskujen määrät viime vuosina. Vuonna 2004 maassa tapahtui noin 420 autopommi-iskua ja 1333 itsemurhaiskua. Vuonna 2005 pommi iskuja oli kaikkiaan 873 kappaletta ja itsemurhaiskuja 411 kappaletta.²¹⁵

Irakin uusi armeija

Irakin uuden armeijan (NIA) perustamisesta päätettiin 7.8.2003. Armeija on suunniteltu puolustukseen ja kansan turvaamiseen, eikä se sovellu tällä hetkellä hyökkäyksellisiin toimiin. Irakin uuden armeijan tärkeimpinä tehtävinä on rajavartiointi, teiden ja muiden tärkeiden kohteiden suojaaminen, sekä miinojen ja räjähtämättömien pommien raivaaminen.²¹⁶

Irakin uusi armeija on ei-poliittinen, lakien alainen organisaatio. Armeijassa palvelee vain ammattisotilaita, mutta upseerin virkoja on silti vain vähän tarjolla. Husseinin aikaisesta armeijasta palvelukseen kelpuutetaan vain everstiluutnantit ja sitä alemmilla arvolla palvelleet 18 – 40 vuotiaat miehet. Armeijan ulkopuolelle jätetään henkilöt, jotka ovat palvelleet entisissä turvallisuusorganisaatioissa tärkeissä tehtävissä, ovat olleet Baath-puolueen turvallisuus- tai muissa aseellisissa joukoissa tai ovat olleet puolueen toiminnassa aktiivisesti mukana.²¹⁷

Ensimmäinen uuden armeijan pataljoona, joka perustettiin, kohtasi ongelmia. Koulutuksen sai 700 sotilasta, joista 300 erosi lyhyen palveluksen jälkeen huonon palkkauksen vuoksi.²¹⁸

Helmikuussa 2004 Irakin uuden armeijan palveluksessa oli yli 3 500 sotilasta. Heistä lähes 2 000 oli operatiivisessa käytössä ja noin 1 700 oli koulutuksessa. Sotilaat koulutetaan Kirkukissa, jonne perustettiin koulutuskeskus, joka kykenee yhtäaikaisesti kouluttamaan prikaatia.²¹⁹

Vuonna 2004 päätettiin asevoimien organisaatioista. Sen kokoonpanoon kuuluu jalkaväkiprikaateja, kansalliskaartin (entinen Iraq Civil Defence Corps), nopeantoinnin joukkoja sekä erikoisjoukkoja. Erikoisjoukkojen tehtävänä on terroristien etsintä, valvonta ja pidättäminen.²²⁰

Vuonna 2005 oli perustettu yli 90 pataljoonaa. Kaikki paitsi yksi, oli varustettu kevyesti. Uusia sotilaita koulutetaan yhdeksän viikon ajan. Jokainen saa jalkaväen peruskoulutuksen ja aiemmin palvelleille annetaan kolmen – neljän viikon mittainen jatkokoulutus. Palvelukseen astuvista valitaan eriytyvään koulutukseen sopivimmat sotilaat, jotka koulutetaan muihin tärkeisiin tehtäviin, kuten viestin, panssarin, sotilaspoliisin ja huollon tarpeisiin. Joitakin harvoja on koulutettu myös Yhdysvalloissa sotilaskoulutusta antavissa laitoksissa.²²¹ Uuden armeijan kehittäminen ei kuitenkaan ole nopeaa eikä helppoa. Vuoden 2005 aikana uuden armeijan varustamisprosentti oli 60 %. Kaikilla sotilailla oli kuitenkin henkilökohtainen ase, AK-47²²².

Maajoukoilla on käytössään vähäinen määrä T-55 panssarivaunuja sekä MTLB-miehistönkuljetusvaunuja. Kesäkuussa 2005 Sveitsi myi 180 kappaletta MTLB-vaunuja Yhdistyneille Arabi Emiraateille, josta ne annettiin lahjoituksena Irakin uudelle armeijalle. Panssariprikaatit varustetaan T-72 vaunuilla. Prikaatin 77 vaunua käsittävä kalusto toimitetaan Unkarista, jossa ne olivat olleet deaktivoituna varastossa kylmän sodan päättymisestä lähtien. T-72 vaunut ovat uuden armeijan päävoima.²²³

Uuden armeijan joukkojen lisäksi Irakin maaperällä toimii Irakin kansallinen kaarti (Iraqi National Guard). Joukossa palvelevat henkilöt käyvät 20 päivän mittaisen koulutuksen joka on suunniteltu Yhdysvaltojen antamien mallien mukaisesti. Joukon tehtävänä on suorittaa henkilö- ja ajoneuvotarkastuksia.²²⁴

Irakin armeija halutaan pitää omaa kansaa turvaavana organisaationa. Länsimaiden valvonnan alla joukosta ei kyettäne rakentamaan hyökkäyskelpoista organisaatiota. Armeijan rakenne on suunniteltu toimimaan pääasiassa normaaliajan olosuhteissa ja ylläpitämään yleistä turvallisuutta. Vaikka Irakin uutta armeijaa ei ole kehitetty laajoihin sotatoimiin, on Irakissa kuitenkin olemassa runsaasti sodan kokeneita miehiä. Osa miehistä on ollut nuorena mukana viimeisimmissä sotatoimissa, joten taistelukokemusta omaavan joukon muodostaminen olisi teoriassa mahdollista vielä useiden vuosien kuluttuakin.

Irakin ilmapuolustusjoukot nimettiin uudelleen Irakin ilmavoimiksi. Ilmavoimilla on mahdollisuus käyttää useita kymmeniä lentokenttiä. Ilmavoimien toiminta on ollut hyvin

riippuvainen Yhdysvaltojen tuesta. Ilmavoimien päätehtävinä ovat ilmatilan koskemattomuuden säilyttäminen ja kansainvälisten rajojen valvonta. Tarvittaessa Irak kykenee kuljettamaan nopeantoiminnanjoukkoja ilmavoimien tuella operaatioalueelle. Ilmavoimat saivat tukea Jordanialta, josta päätettiin lahjoittaa 16 helikopteria ja kaksi C-130 "Hercules" konetta. Helmikuussa 2005 koulutettuina oli 14 lentäjää. Kaikkiaan tarkoituksena oli kouluttaa 48 lentäjää. Yhdysvallat on antanut koulutustukea Irakille, joten lentäjien oletetaan olevan valmiimpia tehtäviinsä, kuin aikaisempina vuosina.²²⁵ Yksikään Saddam Husseinin aikainen lentokone ei ole enää käytössä ilmavoissa²²⁶.

Irakin rannikopuolustusjoukot nimettiin tammikuussa 2005 Irakin merivoimiksi. Tärkeimpinä tehtävinä on merivalvonta, satamien ja vesiväylien suojaus, ja etenkin öljykuljetusten suojaaminen. Merivoimiin on koulutettu noin 500 taistelijaa, joista jokainen on saanut peruskoulutuksensa Kirkushissa. Aluskalustoon kuuluu noin 40 alusta, joista merkittävimpinä 27-metriset partioalukset. Merivoimat kykenevät suorittamaan valvontaa 20 kilometrin päässä rannikosta.²²⁷

5. YHTEENVETO

Asevoimien kehityksen taustaa

Irak itsenäistyi vuonna 3.10.1932, jolloin siitä tuli kuningaskunta. Iso-Britannia oli aikaisemmin hallinnut Irakia mandaattialueenaan ensimmäisestä maailmansodasta lähtien. Itsenäistymisen jälkeenkin Iso-Britannia jäi vaikuttamaan taustalle jättäen omia sotilaallisia joukkoja Irakiin.

Irakilla on ollut hallussaan maailman toiseksi suurimmat öljyvarat. Maassa on myös maakaasua, mutta sen merkitys maan taloudelle ei ole yhtä suuri kuin öljyn. Öljyn myyminen on osaltaan auttanut Irakia saamaan tarvittavia varoja asevoimien kehittämiseksi.

Irak liittyi Neuvostoliiton vastaiseen Bagdadin sopimukseen vuonna 1955, jonka vuoksi siitä tuli mieluisa liittolainen Yhdysvalloille. Vuonna 1958 kuningaskunnasta tuli tasavalta kenraali Abdul al-Quassimin johtamassa arabinationalistisessa vallankumouksessa, jossa kuningas Faysal sai surmansa. Vuotta myöhemmin Irak erosi Bagdadin sopimuksesta, josta alkoi lähentyminen Neuvostoliiton tukemaan pan-arabialaiseen liikkeeseen. Quassim menetti valtansa ja sai surmansa vuonna 1963 tapahtuneessa vallankaappauksessa, jonka johdosta Baath- puolue pääsi lyhyeksi aikaa valtaan.

Irakissa on ollut historian aikana yli 100 erilaista opposition liikettä Opposition joukot ovat ottaneet useasti yhteen Irakin asevoimien kanssa vuosikymmenten ajan. Näistä taisteluista Irakin asevoimat ovat saaneet taistelukokemusta ja selviytyneet. Irakin sisäinen tilanne on ollut ristiriitainen. Maan johtoa vastustavat joukot ovat turvautuneet usein väkivaltaan, mikä on vaikuttanut osaltaan asevoimien käyttöperiaatteisiin.

Asevoimien perustaminen tapahtui pitkälti brittien avulla. Iso-Britannia oli merkittävässä osassa etenkin ilmavoimien perustamisessa, sillä ensimmäiset lentäjät saivat koulutuksensa siellä. Asevoimat olivat toisen maailmansodan jälkeen vaatimattomat, eikä kehityskulku ollut kovinkaan nopeaa.

5.1 Baath- puolueen aikakausi

Diplomaattisuhteet Yhdysvaltoihin katkesivat vuonna 1967 ja vuotta myöhemmin Baath-puolue vakiinnutti valtansa uudessa kapinassa. Vallan otti Saddam Husseinin serkku, kenraali Ahmed Hassan Bakr. Puolueen valtaan siirtyminen ja Kuuden päivän sota lähensivät entisestään Irakin ja Neuvostoliiton välejä. Saddam Husseinista tuli toiseksi korkein mies Irakin hallinnossa.

Irakin asevoimat olivat pohjautuneet brittiläiseen malliin ennen lähentymistä Neuvostoliiton kanssa. Asevoimat olivat kooltaan pienet ja voimattomat. Puolueen tavoitteena oli yhtenäisen arabivaltion luominen, jonka johtajana Irak olisi. Asevoimia oli kehitettävä voimakkaammiksi ja uskottavimmiksi tavoitteiden saavuttamiseksi. Irakin kyvyt eivät olisi riittäneet vahvempaa vastarintaa kohdattaessa, joten asevoimia ryhdyttiin kehittämään vauhdilla.

Baath-puolueen aikakaudella Irakista tuli riippuvainen Neuvostoliiton sotilaallisesta avustuksesta. Maiden välinen yhteistyö oli toimivaa, joten Irakin asevoimien kalustosta suurin osa hankittiin Neuvostoliitosta. Irak ajautui neuvostoliittolaisen mallin mukaisesti kehittämään armeijaa, jossa pääpaino oli hyökkäystaisteluissa. Maiden välit edistivät asevoimien kehitystyötä, sillä Neuvostoliitto tarjosi ammattitaitoaan Irakin käyttöön.

Vuonna 1968 asevoimien vahvuus oli noin 82 000 miestä, joista maavoimiin kuului 70 000 sotilasta. Divisioonia oli tuolloin viisi, yksi panssari- ja neljä jalkaväkidivisioonaa. Puolisotilaallisissa joukoissa palveli 10 000 miestä. Ilmavoimissa palveli myöskin noin 10 000 miestä, mukaan lukien ilmapuolustuksen joukot. Heillä oli käytössään 215 taistelukonetta. Tuona ajankohtana ilmavoimien vahvistaminen ei ollut kuitenkaan pääasiana.

Asevoimien vahvuuksien kehitys alkoi nopeutua 1970-luvulle siirryttäessä. Vuonna 1973 asevoimissa palveli jo yli 100 000 sotilasta, reservien määrä oli 268 000 miestä. Maavoimia oli vahvennettu 90 000 miehen suuruiseksi. Panssarivaunuja oli 990 kappaletta, päämalleiltaan T-54, T-55 ja T-34. Muita panssariajoneuvoja oli 1 300 kappaletta ja tykkejä oli 700. Irak oli ryhtynyt kehittämään asevoimiaan neuvostomallin mukaiseksi, joten panssarivaunuilla ja runsaalla epäsuoran tulen käytöllä oli vahva

merkitys. Merivoimissa palveli 2 000 miestä. Merivoimien kalustoon hankittiin kymmenen partioalusta lisää, jolloin aluskaluston kokonaisvahvuus kasvoi 30 alukseen. Merivoimat olivat edelleen vaatimattomat, ja niitä kasvatettiin vain vähän.

Vuonna 1976 panostettiin ilmavoimiin. Miesvahvuus kasvatettiin 15 000 miehen suuruiseksi, taistelukoneita oli kaikkiaan 299 kappaletta. Irakin konekaluston pääpaino oli rynnäkkökoneissa, niitä oli 170 kappaletta. Rynnäkkökoneilla lisättiin ilma-iskujen voimaa. Niiden avulla kyettiin tehokkaampiin iskuihin vihollisen maajoukkoja ja tärkeitä kohteita vastaan.

Vuonna 1978 aseistettujen joukkojen kokonaisvahvuus oli 212 000 sotilasta, joista maavoimissa palveli 180 000 aktiivitaistelijaa. Reservejä oli 250 000 miestä. Puolisotilaalliset joukot sisälsivät noin 5 000 miehen vahvuisen turvallisuusjoukon ja 75 000 miehen armeijan. Irak oli vuoteen 1978 mennessä kehittänyt edelleen panssarivoimaansa, vaunuja oli noin 1 700. Vanhimmat T-34-malliset taistelupanssarivaunut oli saatu korvattua uudemmilla ja taistelukykyisimmillä panssarivaunuilla. Käytössä oli myös Scud-ohjuksia, joiden kantamalla kyettiin vaikuttamaan satojen kilometrien päähän. Ohjukset olivat muodostaneet uhkakuvia Irakin vihollismaille. Niiden kantama ja mahdollisuus varustaa ne taistelukärjillä tekivät ohjuksista tehokkaan aseensa. Helikopterikaluston enemmistön muodostivat Mi-8-kuljetushelikopterit, joita oli 80 kappaletta. Niillä kyettiin lisäämään joukkojen liikkumista ja ne voitiin modifioimalla muuttaa taisteluhelikoptereiksi. Merivoimissa palveli 4 000 miestä. Alusten lukumäärä oli edelleen entisellä tasolla. Merivoimien kalusto riitti aluevalvontaan ja tiedusteluun.

Ilmavoimissa palveli vuonna 1978 yhteensä 28 000 miestä, helikoptereita oli jo 227 kappaletta. Hävittäjäkalustoa oli vahvennettu MiG-21-koneilla. Irak hankki Ranskasta Mirage-hävittäjiä, jotka olivat tekniikaltaan parempia kuin neuvostokoneet.

Baath-puolueen aikakaudella kehityksen painopiste oli maajoukkojen vahventamisessa. Joukkojen kokoa kasvattamalla asevoimista saatiin uskottavampi ja se kykeni paremmin laajamittaiseen sodankäyntiin. Ilmavoimia oli kehitetty tehokkaammiksi. Rynnäkkökoiden sekä muiden hävittäjien hankinnat merkitsivät huomattavaa edistystä ilmavoimien iskukyvyssä.

5.2 Saddam Husseinin aikakausi ja nykytila

Saddam Hussein nousi Irakin hallitsijaksi vuonna 1979, koska hänen serkkunsa Bakr vetäytyi tehtävästä terveydentilaansa vedoten. Saddamin valtakaudella Irakin kansa tottui aseellisten joukkojen läsnäoloon päivittäisessä elämässä. Asevoimia ja muita turvallisuusjoukkoja oli perustettu runsaasti. Saddam jatkoi Baath-puolueen aloittamaa asevoimien iskukyvyyn ja vahvuuden kasvattamista. Husseinin sisäpoliittisena tavoitteena oli diktaattorin aseman saavuttaminen ja vahvistaminen. Ulkopoliittisena tavoitteena hän jatkoi Baath-puolueen asettamien tavoitteiden mukaisesti, tarkoituksena oli edelleen luoda yhtenäinen arabivaltio.

Irakin ja Iranin välinen sota

Husseinin aikakauden alussa Irak kävi kahdeksan vuotta kestäneen sodan Irania vastaan vuosina 1980 – 1988. Irak kykeni kuitenkin jatkuvasti vahvistamaan asevoimiaan. Sodan alkamisvuonna 1980 asevoimien vahvuus oli 242 250 miestä. Maavoimien vahvuutta oli nostettu 190 000 suuruiseksi. Irak kasvatti edelleen panssarivoimaansa: vaunuja oli tuolloin jo 2 600 kappaletta ja kalustoa oli uudistettu T-72 taistelupanssarivaunuilla. Puolisotilaallisissa joukoissa palveli noin 79 800 sotilasta, myös ilmavoimissa palveli 38 000 sotilasta. Helikopterikalustoon oli saatu hankittua tehokkaita Mi24-taisteluhelikoptereita.

Vuonna 1987 Irak oli vahvimmillaan. Aktiivipalveluksessa oli kaikkiaan noin miljoona sotilasta. Puolisotilaallisen kansanarmeijan vahvuudessa oli 650 000 miestä. Maavoimat muodostivat vahvuudesta suurimman osan 955 000 sotilaan joukollaan. Ilmavoimissa palveli 40 000 sotilasta, joista 10 000 kuului ilmapuolustuksen joukkoihin. Ensimmäiset MiG-29-ilmaherruushävittäjät vastaanotettiin Bagdadissa. Merivoimien palveluksessa oli 5 000 miestä, joista suurin osa oli asevelvollisia. kalustoon oli hankittu edeltävien vuosien aikana ohjuksilla varustettuja partiointiveneitä.

Irak oli tehnyt Iran-sodan aikana koulutuksellista yhteistyötä Neuvostoliiton, Ranskan, Italian ja Jordanian kanssa. Irakin oman koulutuksen laatu oli heikkoa, joten ulkomaisella avustuksella nostettiin tasokkuutta. Ranska oli kouluttanut Mirage-lentäjiä,

joitka olivat ammattitaidoltaan huomattavasti kehittyneempiä kuin neuvostovalmisteisten koneiden lentäjät.

Irakin armeijasta kehittyi Iran-sodan aikana maailman neljänneksi suurin. Irakilla oli Persianlahden alueen maista suurin määrä panssarivaunuja sekä tykistöä. Asevoimia kyettiin kehittämään jatkuvasti sodassa tapahtuneista menetyksistä huolimatta. Irak menetti Iran-sodassa 100 000 miestä kaatuneina ja 375 00 haavoittuneina. Irak korvasi menettämänsä kalustoa tekemällä hankintoja useista maista, kuitenkin pääasiassa Neuvostoliitosta. Irakin ilmavoimat olivat jo 1970-luvulla alueen voimakkaimmat. Uusimpien Mirage ja Mig-29 -hankintojen myötä iskukykyä onnistuttiin kasvattamaan entisestään. Ilmavoimista kehitettiin maailman kuudenneksi suurimmat. Investoinnit olivat kalliita, Irak teki hankintansa muilta mailta otetuilla lainoilla sekä öljyvaroillaan.

Iran-Sodasta saatujen kokemusten perusteella Irak oli parempi puolustustaisteluissa kuin hyökkäyksessä. Ongelmia tuotti johtamisen heikko taso. Taktinen ja operatiivinen taito, sekä aselajien puutteellinen yhteistoimintakyky aiheutti vaikeuksia. Saddam Hussein ei halunnut upseeriston operatiivisten taitojen kehittyvän vallankaappauksen pelossa, joten hän johti itse sotatoimia.

Iran-sodan päätyttyä maavoimissa oli seitsemän armeijakuntaa. Ne sisälsivät noin 50 divisioonaa ja yli 20 erikoisjoukkojen prikaatia. Helikoptereita oli noin 150 kappaletta. Miesvahvuus oli edelleen noin miljoona sotilasta. Irakilla oli noin 5 500 taistelupanssarivaunua, joista 500 T-72 mallisia. Merivoimissa palveli 5 000 sotilasta. heillä oli käytössään 38 partiointi- ja rannikkotaistelualusta sekä kahdeksan miinavenettä ja kuusi rantautumiseen soveltuvaa alusta.

Persianlahden sodan ja Iraqi Freedom-operaation aikakausi

Vuonna 1990 Irakin ja Kuwaitin suhteet kiristyivät, koska Kuwaitin lämpimät välit länsimaihin eivät miellyttäneet Irakia. Kuwait halusi Irakin maksavan velkansa ja Irak puolestaan halusi ratkaista maiden välisen kiistan öljykentistä. Seurauksena oli Kuwaitin miehittäminen 2.8.1990 alkaneella hyökkäyksellä. Yhdysvallat reagoi miehitykseen nopeasti, minkä seurauksena ajaututtiin ensimmäiseen Persianlahden sotaan.

rajajoukoissa oli 20 000 ja Saddam`'s Fedayeen joukoissa 10 000 – 15 000 taistelijaa. Ilmavoimissa palveli 35 000 tuhatta sotilasta, joista 17 000 kuului ilmapuolustuksen joukkoihin. Kalusto käsitti noin 130 rynnäkkökoneetta, 180 hävittäjää ja viisi tiedustelukoneetta. Merivoimissa palveli noin 2 000 sotilasta. Heillä oli vain yksi tukikohta täysivoimaisena käytössä. Kalusto alkoi olla vanhentunutta ja se jouduttiin pitämään tuhoutumisen pelossa satamissa.

Ennen Iraqi Freedom -operaatiota asevoimissa palveli noin 424 000 sotilasta. reserviläisiä oli noin 650 000. Maavoimiin kuului 375 000 taistelijaa. Heidän vahvuuteensa kuului 2 200 taistelupanssarivaunua, jotka olivat liittouman kalustoon verrattuna vanhentuneita. Panssaroituja miehistönkuljetusajoneuvoja oli 1 800 kappaletta. Helikoptereista käyttökelpoisina oli vähintään 164 kappaletta. Puolisotilaalliset joukot pitivät sisällään noin 42 000 – 44 000 taistelijaa. Noin 85 % taistelijoista oli asevelvollisia. Ilmavoimissa oli 20 000 sotilasta kalustonaan 316 taistelukoneetta. Johtamis- ja valvontalaitteisto oli vanhentunutta. Koneiden huoltaminen oli heikkoa ja lentäjien koulutustaso alhaista. Merivoimien palveluksessa oli edelleen noin 2 000 sotilasta. Partiointi- ja rannikoltaistelualuksia oli kuusi kappaletta. Miina-aluksia oli kolme ja muista aluksia kaksi kappaletta.

Operaatio Iraqi Freedom alkoi 20.3.2003. Operaatiossa Yhdysvaltojen johtamat liittouman joukot hyökkäsivät Irakiin. Operaatio oli osa Yhdysvaltojen julistamaa terrorisminvastaista taistelua. Jo tuolloin liittouman erikoisjoukoilla oli valvonnassaan neljäsosa Irakista.

Operaation alkaessa Irakin maavoimat käsittivät viisi armeijakuntaa. Tasavaltalaiskaartiin kuului kuusi divisioonaa. Irakin asevoimilla oli miesylivoima, mutta sotilaat olivat huonosti koulutettuja, johdettuja ja motivoituneita. Irakin eliittiyksikötkin vastasivat vain tavanomaisen liittouman yksikön taisteluarvoa.

Irakin maavoimat kärsivät tappioita eivätkä kyenneet vastustamaan riittävän tehokkaasti liittouman hyökkäystä. Irakin ilmavoimat eivät kyenneet lentämään yhtään taistelulentoa. Liittouman hävittäjillä oli täysi ilmaherruus. Irakin lentokaluston käyttökelpoisuusaste oli alhainen, eikä koneita saatu ilmaan. Merivoimat olivat voimattomia liittouman joukkoja vastaan. Liittouma oli siirtänyt alueelle ylivoimaisen kaluston, johon Irak ei kyennyt

vastaamaan. Irakin asevoimat kärsivät suuret tappiot liittouman joukkoja vastaan, jonka seurauksena Irakin asevoimat olivat heikoimmillaan Iraqi Freedom operaation jälkeen.

Sota päättyi Yhdysvaltojen presidentti George W. Bushin ilmoituksella 1.5.2003.

Alueella ei päädytty enää laajoihin sotatoimiin. Saddam Hussein vangittiin lähellä Tikritiä 14.12.2003. Maahan perustettiin väliaikainen hallitus ja liittouman joukot jäivät alueelle valvomaan tilannetta.

Irakin uusi armeija ja nykytila

Irakiin päätettiin perustaa Irakin uusi armeija 7.8.2003. Armeija on suunniteltu puolustukseen ja kansan turvaamiseen. Tärkeimpiä tehtäviä ovat rajavartiointi, teiden ja muiden tärkeiden kohteiden suojaaminen, sekä miinoitteiden ja muiden räjähteiden raivaaminen.

Uuteen armeijaan otetaan 18 – 40 vuotiaita miehiä. Armeijaan ei hyväksytä Husseinin aikakaudella everstiluutnanttia korkeammalla arvolla palvelleita henkilöitä. Ulkopuolelle joutuvat jäämään myös aktiivisesti Baath-puolueessa vaikuttaneet ja merkittävässä turvallisuusorganisaatioissa palvelleet miehet.

Irakin uuden armeijan ensimmäinen pataljoona sisälsi 700 miestä, joista 300 erosi palkkauksen vuoksi. Vuoden 2004 alkupuolella palveluksessa oli jo yli 3 500 sotilasta. Heistä lähes 200 oli operatiivisissa tehtävissä ja noin 1 700 koulutuksessa. Vuonna 2005 oli perustettuna jo yli 90 pataljoonaa. Suurin osa oli varustettu kevyesti. Armeijan raskainta kalustoa ovat T-55 ja T-72 taistelupanssarivaunut sekä MTLB-miehistönkuljetusvaunut.

Irakin uuden armeijan ilmavoimien tehtävänä on ilmatilanvalvonta ja koskemattomuuden säilyttäminen. Ilmavoimissa ei ole enää yhtään Saddam Husseinin aikaista lentokonetta. Kalustoon kuuluu kuljetuskoneita ja helikoptereita. Niillä suoritetaan valvontaa ja mahdollisia nopeantoiminnanjoukkojen siirtämisä.

Irakin merivoimien tärkein tehtävä on merivalvonta ja satamien sekä merikuljetusten suojaaminen. Merivoimiin on koulutettu noin 500 taistelijaa. Kalustoon kuuluu noin 40 alusta, joista tärkeimpiä ovat 27- metriset partiointialukset.

Irakissa on ollut levotonta sodan päättymisen jälkeen. Liittouman joukot ja Irakin viranomaisten tahot ovat kohdanneet useita pommi-iskuja. Vuonna 2005 sai surmansa noin 2 700 Irakilaista sotilasta ja viranomaista.

Irakin uusi armeija ei sovellu tällä hetkellä suuriin hyökkäyksellisiin toimiin. Armeijan kalustollinen vahvuus ei ole riittävä. Joukot on suunniteltu käytettäväksi pienemmissä taisteluissa, puolustus tilanteissa. Irakissa on kuitenkin runsaasti sodan käyneitä miehiä, jota eivät ole tällä hetkellä vakinaisessa palveluksessa.

Tutkimuksessa onnistuttiin tavoitteen mukaisesti selvittämään Irakin asevoimien kehityskulku 1960-luvulta nykypäiviin saakka. Alatutkimus ongelma ”minkälaiseen sotaan Irak on asevoimiaan kehittänyt?” osoittautui tutkimuksen edetessä niin laajaksi että siihen ei tässä opinnäytetyössä kyetty vastaamaan ennalta ajatellulla tarkkuudella.

Tutkimusprosessin aikana aihealueeseen liittyviä lisätutkimuskysymyksiä ilmeni seuraavasti:

- Minkälainen Irakin joukkotuhoaseiden kehitysohjelma asevoimien kehityksen rinnalla?
- Minkälainen käyttötarkoitus niille oli suunniteltu?
- Minkälaisia vaikutuksia asevoimien johtohenkilöstön vaihdoksilla oli asevoimien kehitykseen?.

VIITTEET

-
- ¹ Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, internet osoitteessa <URL:<http://www.metodix.com> tarkastettu 10.12.2005.
 - ² Sama.
 - ³ Cordesman Anthony H.: After the Storm, London, 1993, s. 428.
 - ⁴ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa < URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
 - ⁵ Tamari Dov - Mark Heller - Zeev Eytan: The Middle East Military Balance, Tel Aviv, 1983, s. 100.
 - ⁶ Internet osoitteessa<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia-equipment.htm> tarkastettu 9.2.2006.
 - ⁷ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/aac.htm> tarkastettu 9.2.2006.
 - ⁸ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/irag/climate.htm> tarkastettu 9.2.2006.
 - ⁹ Tekstimyly Oy, Hakanen(toim.): Maailma tänään 15: Lähi-itä, s. 23.
 - ¹⁰ The International Institute for Strategic studies: The Military Balance 2002-2003, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 2002, s. 279.
 - ¹¹ The International Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1970 - 1971. lyhennetty suomennos, 2078/Tiedtsto/Dc 4, Pääesikunta, 1970, s. 82-83 – The Military Balance 2003 – 2004, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London. Myös muut Military Balance teokset lähteenä.
 - ¹² BP (toim.) Statistical Review of World Energy June 2003, s.4 Internet osoitteessa <URL:http://www.bp.com/files/16/statistical_review_1612.pdf [viitattu 8.6.2004].
 - ¹³ Sama.
 - ¹⁴ Valitut Palat (toim.): Suuri maailman tieto, Jyväskylä, 1989 s. 244.
 - ¹⁵ Jaakko Puuperä: Irak vuonna nolla, Suomen Sotilas 2/2003, s.15.
 - ¹⁶ Suuri maailman tieto, s. 244.

-
- ¹⁷ <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/historical.htm> tarkastettu 11.2.2006.
- ¹⁸ Jaakko Puuperä: s.15.
- ¹⁹ Internet osoitteessa.
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/timeline.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ²⁰ Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/timeline.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ²¹ William Pitt - Scott Ritter: Irakin sota - mitä Bush ei halua sinun tietävän, Keuruu, 2003, s. 22-23.
- ²² Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/historical.htm> tarkastettu 11.2.2006.
- ²³ Kosonen, Petri: Irakin hyökkäys Kuwaitiin 1990, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Helsinki, 1998, s. 6.
- ²⁴ Bulloch, John – Morris, Harvey: Saddam`s War, Faber and Faber Limited, London 1991, s. 53.
- ²⁵ Kosonen, s. 4.
- ²⁶ Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/historical.htm> tarkastettu 11.2.2006.
- ²⁷ Emergency Response and Research Institute (ERRI): The Personal History of Saddam Hussein: Internet osoitteessa
<URL:<http://www.emergency.com/hussein1.htm> tarkastettu 9.6.2004.
- ²⁸ Cordesman: The Gulf and the Search for Strategic Stability, Westview Press, Boulder, Colorado, 1984, s. 741.
- ²⁹ Sama.
- ³⁰ Pitt – Ritter, s. 26-27.
- ³¹ Kosonen, s. 6.
- ³² Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.

-
- 33 Foreign & Commonwealth Office London: Saddam Hussein: crimes and human rights abuses, s. 12.
- 34 Tamari Dov - Mark Heller - Zeev Eytan: s. 108.
- 35 Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa <URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- 36 Irag Military Guide: Iraq Army. Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/irag/army.htm> tarkastettu 12.2.2006.
- 37 Iraqi Air Force: Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/iairforce.htm> tarkastettu 6.7.2004.
- 38 Cordesman: The Changing Military Balance in The Gulf: Irag`s Invasion of Kuwait and its Aftermath, Westview/ Mansell, 1990, s. 234.
- 39 Irag Military Guide: Iraq Army: Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/irag/army.htm> tarkastettu 8.6.2004.
- 40 Sama.
- 41 Sama.
- 42 Tamari Dov - Mark Heller - Zeev Eytan: s. 109.
- 43 People`s Army/ Popular Army/ People`s Militia (Al Jaysh ash Shaabi): Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/militia.htm> tarkastettu 6.7.2004.
- 44 The International Institute for Strategic studies: The Military Balance 1968 - 1969, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1968.
- 45 The Military Balance 1970 – 1971, lyhennetty suomennos, s. 82-83.
- 46 Cordesman (1993), s. 428.
- 47 Cordesman (1984), s. 744-745.
- 48 Sama.
- 49 Sama.
- 50 The IISS: Military Balance 1977 – 1978, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1977, s. 36.

-
- ⁵¹ Internet osoitteessa
<URL:http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/ground_91.htm tarkastettu
9.2.2006.
- ⁵² Cordesman (1984), s. 744-745.
- ⁵³ The International Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1978 - 1979,
Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London,
1978, s. 37-38.
- ⁵⁴ The Military Balance 1968 – 1969.
- ⁵⁵ The Military Balance 1970 – 1971, lyhennetty suomennos, s. 82-83.
- ⁵⁶ Cordesman (1993), s. 428.
- ⁵⁷ Cordesman (1984), s. 744-745.
- ⁵⁸ Sama.
- ⁵⁹ Sama.
- ⁶⁰ Sama.
- ⁶¹ Internet osoitteessa <URL:http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/air-force_equipment-intro.htm tarkastettu 9.2.2006.
- ⁶² The Military Balance 1968 – 1969.
- ⁶³ The Military Balance 1970 – 1971, lyhennetty suomennos, s. 82-83.
- ⁶⁴ Cordesman: (1993), s. 428.
- ⁶⁵ Cordesman (1984), s. 744-745.
- ⁶⁶ Sama.
- ⁶⁷ Sama.
- ⁶⁸ Sama, s. 744-745.
- ⁶⁹ Tamari Dov - Mark Heller - Zeev Eytan: s. 109.
- ⁷⁰ Defence Yearbook, s. 235.
- ⁷¹ Cordesman (1984), s. 744-745.
- ⁷² The IISS: The Military Balance 1980 – 1981, Oxford University Press for The
International Institute for Strategic Studies, London, 1980, s. 42-43.
- ⁷³ Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/timeline.htm> tarkastettu
9.2.2006.
- ⁷⁴ Cordesman (1984), s. 744-745.
- ⁷⁵ Cordesman (1993), s. 379.

-
- ⁷⁶ The IISS: The Military Balance 1988 – 1989 Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1988, s. 101-102.
- ⁷⁷ Tamari Dov - Mark Heller - Zeev Eytan: s. 100 ja 102.
- ⁷⁸ Cordesman (1984), s. 744-745.
- ⁷⁹ Sama, s. 744-745.
- ⁸⁰ The Military Balance 1980 - 1981, s. 42-43.
- ⁸¹ Cordesman (1984), s. 891 – 892.
- ⁸² Sama, s. 744-745.
- ⁸³ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa <URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ⁸⁴ The Military Balance 1988 – 1989, s. 101-102.
- ⁸⁵ The International Institute for Strategic Studies: The Military Balance 1987 - 1988, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1987, s. 100-101.
- ⁸⁶ Internet osoitteessa <URL:http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/air-force_equipment-intro.htm tarkastettu 9.2.2006.
- ⁸⁷ Internet osoitteessa <URL:http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/air-force_equipment-intro.htm tarkastettu 9.2.2006.
- ⁸⁸ The Military Balance 1978 – 1979, s. 37-38.
- ⁸⁹ Cordesman, (1984), s. 744-745.
- ⁹⁰ Iraqi Navy, Internet osoitteessa <http://globalsecurity.org/military/world/iraq/navy.htm> tarkastettu 6.7.2004.
- ⁹¹ Sama.
- ⁹² Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa <URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ⁹³ Tamari Dov - Mark Heller - Zeev Eytan: s. 23.
- ⁹⁴ Internet osoitteessa <URL:http://www.wikipedia.org/wiki/Ennen_Irakin-Iranin_sotaa tarkastettu 15.2.2006.
- ⁹⁵ Iraq Military Guide: Iraq Army: Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/irag/army.htm> tarkastettu 8.6.2004.
- ⁹⁶ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa <URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.

-
- ⁹⁷ Stephen C. Pelletiere - Douglas V. Johnson II: Lessons Learned: The Iran-Iraq war, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Pennsylvania, 1991, s. 61.
- ⁹⁸ Cordesman (1993), s. 435.
- ⁹⁹ Iraq Military Guide: IraqArmy: Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/irag/army.htm> tarkastettu 8.2.2004.
- ¹⁰⁰ Kosonen, s. 7.
- ¹⁰¹ Cordesman (1984), s. 746.
- ¹⁰² Internet osoitteessa
<URL:http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/ground_91.htm tarkastettu 10.2.2006.
- ¹⁰³ The Military Balance 1988 – 1989, s. 101-102.
- ¹⁰⁴ The IISS: The Military Balance 1989 – 1990, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1989, s. 101-102.
- ¹⁰⁵ Sama.
- ¹⁰⁶ The IISS: The Military Balance 1990 – 1991, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1990, s. 105-106.
- ¹⁰⁷ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹⁰⁸ Sama.
- ¹⁰⁹ Kosonen, s. 7.
- ¹¹⁰ The IISS: The Military Balance 1991 – 1992, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1991, s. 107-108.
- ¹¹¹ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/ground-org.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹¹² Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹¹³ Sama.
- ¹¹⁴ Internet osoitteessa
<URL:http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/ground_91.htm tarkastettu 10.2.2006.
- ¹¹⁵ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.

-
- ¹¹⁶ The Military Balance 1991 – 1992, s. 107-108.
- ¹¹⁷ The Military Balance 1991 – 1992, s. 107-108.
- ¹¹⁸ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹¹⁹ Internet osoitteessa
<URL:http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/ground_91.htm tarkastettu 10.2.2006.
- ¹²⁰ The Military Balance 1988 – 1989, s. 101-102.
- ¹²¹ The Military Balance 1978 – 1979, s. 37-38.
- ¹²² The Military Balance 1989 – 1990, s. 101-102.
- ¹²³ The Military Balance 1990 – 1991, s. 105-106.
- ¹²⁴ Internet osoitteessa <URL:http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/air-force_equipment-intro.htm tarkastettu 9.2.2006.
- ¹²⁵ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹²⁶ Sama.
- ¹²⁷ Väänänen, Pekka: Persianlahden ilmasota, Ilmatorjunnan vuosikirja 1992-1993, Länsi-Savo oy, Mikkeli, 1992, s. 44 ja 50.
- ¹²⁸ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹²⁹ Väänänen, s. 53.
- ¹³⁰ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/air-force-equipment-intro.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹³¹ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹³² Sama.
- ¹³³ Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/timeline.htm> tarkastettu 10.2.2006.
- ¹³⁴ The Military Balance 1988 – 1989, s. 101-102.
- ¹³⁵ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹³⁶ Sama.

-
- ¹³⁷ Sama.
- ¹³⁸ Cordesman: Iraq` s Military Forces 1988-1993.
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹³⁹ Sama.
- ¹⁴⁰ The IISS: The Military Balance 1992 – 1993, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, s. 110-111.
- ¹⁴¹ Nokkala, Arto: Persianlahden sodan tausta, yleiskulku ja strategiset seuraukset, Ilmatorjunnan vuosikirja 1992-1993, Länsi-Savo oy, Mikkeli, 1992, s. 25.
- ¹⁴² Cordesman: Iraq` s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/csis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹⁴³ Sama.
- ¹⁴⁴ The Military Balance 1992 – 1993, s. 110-111.
- ¹⁴⁵ The Military Balance 1992 – 1993, s. 110-111.
- ¹⁴⁶ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/srg.htm> tarkastettu 10.2.2006.
- ¹⁴⁷ Sama.
- ¹⁴⁸ The Military Balance 1993 – 1994, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1993, s. 116-118.
- ¹⁴⁹ Sama.
- ¹⁵⁰ The Military Balance 1994 – 1995, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1994, s. 129-130.
- ¹⁵¹ The Military Balance 1995 – 1996, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1995, s. 134-136.
- ¹⁵² The Military Balance 1996 – 1997, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1996, s. 133-134.
- ¹⁵³ The Military Balance 1997 – 1998, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1997, s. 127-128.
- ¹⁵⁴ The Military Balance 1998 – 1999, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1998, s. 128-130.
- ¹⁵⁵ The Military Balance 1999 – 2000.
- ¹⁵⁶ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/srg.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁵⁷ The Military Balance 2000 – 2001.

-
- ¹⁵⁸ The Military Balance 1992 – 1993, s. 110-114.
- ¹⁵⁹ Cordesman: The Military Balance in the Middle east, the Northern and Southern Gulf, 2004. Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/isis/pubs/me_mb_aNIF2.pdf.
- ¹⁶⁰ The Military Balance 1995 – 1996.
- ¹⁶¹ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹⁶² The Military Balance 1997 – 1998, s. 127-128.
- ¹⁶³ The Military Balance 1998 – 1999, s. 128-130.
- ¹⁶⁴ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia-equipment.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁶⁵ The Military Balance 1991 – 1992, s. 107-108.
- ¹⁶⁶ The Military Balance 1992 – 1993, s. 110-111.
- ¹⁶⁷ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹⁶⁸ The Military Balance 1993 – 1994, s. 116-118.
- ¹⁶⁹ The Military Balance 1995 – 1996, s. 134-136.
- ¹⁷⁰ The Military Balance 1997 – 1998, s. 127-128.
- ¹⁷¹ The Military Balance 1998 – 1999, s. 128-130.
- ¹⁷² Cordesman: The lessons of the Iraq War: Main Report, CSIS, 2003 (a), Washington, s. 27.
- ¹⁷³ Cordesman: Iraq`s Military Forces 1988-1993. Internet osoitteessa
<URL:<http://www.csis.org/media/isis/pubs/iraq1988-1993.pdf> tarkastettu 14.2.2006.
- ¹⁷⁴ The Military Balance 1994 – 1995, Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London, 1994, s. 129-130.
- ¹⁷⁵ Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/timeline.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁷⁶ Internet osoitteessa
<URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/timeline.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁷⁷ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/srg.htm> tarkastettu 9.2.2006.

-
- ¹⁷⁸ The Military Balance 2003 – 2004.
- ¹⁷⁹ The Military Balance 2003 – 2004 sekä Internet osoitteessa
<URL:[http://www.csis.org/media/isis/pubs/fightiraq_mb\[1\].pdf](http://www.csis.org/media/isis/pubs/fightiraq_mb[1].pdf) tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁸⁰ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/intell/world/iraq/srg.htm>
tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁸¹ Internet osoitteessa <URL:<http://www.news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle-east/2861985.stm> tarkastettu 12.2.2006.
- ¹⁸² Cordesman: The Military Balance in the Middle east, the Northern and Southern Gulf, 2004. Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/isis/pubs/me_mb_aNIF2.pdf tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁸³ Sama.
- ¹⁸⁴ Cordesman, Anthony H.; The Iraq War, Strategy, Tactics, and Military Lessons, Westport, Connecticut London, 2003 (b), s. 48.
- ¹⁸⁵ Cordesman (2003a), s. 48.
- ¹⁸⁶ The Military Balance 2003 – 2004.
- ¹⁸⁷ Visuri, Pekka: Irakin sota strategian näkökulmasta, Tiede ja Ase, suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 61, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2003, s. 80.
- ¹⁸⁸ The Military Balance 2003 – 2004.
- ¹⁸⁹ Visuri, s. 83.
- ¹⁹⁰ Cordesman (2003a) s. 44.
- ¹⁹¹ Sama.
- ¹⁹² Cordesman (2003b), s. 34, 40.
- ¹⁹³ Cordesman: The Military Balance in the Middle east, the Northern and Southern Gulf, 2004. Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/isis/pubs/me_mb_aNIF2.pdf tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁹⁴ Sama.
- ¹⁹⁵ Cordesman: The Military Balance in the Middle east, the Northern and Southern Gulf, 2004. Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/isis/pubs/me_mb_aNIF2.pdf tarkastettu 9.2.2006.
- ¹⁹⁶ Sama.
- ¹⁹⁷ The Military Balance 2003 – 2004.
- ¹⁹⁸ Cordesman (2003a), s. 28.

-
- ¹⁹⁹ Sama.
- ²⁰⁰ Cordesman (2003b), s. 22 – 23.
- ²⁰¹ Sama.
- ²⁰² Cordesman: The Military Balance in the Middle east, the Northern and Southern Gulf, 2004. Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/csis/pubs/me_mb_aNIF2.pdf tarkastettu 9.2.2006.
- ²⁰³ Sama.
- ²⁰⁴ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia-equipment.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ²⁰⁵ Cordesman (2003b), s. 22 – 23.
- ²⁰⁶ Visuri, s. 86.
- ²⁰⁷ Cordesman (2003b), s. 33.
- ²⁰⁸ The Military Balance 2003 – 2004.
- ²⁰⁹ Cordesman (2003b), s. 20 – 21.
- ²¹⁰ Visuri, s. 78.
- ²¹¹ Cordesman: Developments in Iraq at the End of War at 2003. Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/pubs/031229_iraqdev.pdf.
- ²¹² Visuri, s. 88.
- ²¹³ Internet osoitteessa
<URL:http://fi.wikipedia.org/wiki/Irakin_sota#Saddam_Husseinin_vangitseminen
tarkastettu 15.2.2006.
- ²¹⁴ Cordesman: Iraq`s Evolving Insurgency: The Nature of Attacks and Patterns and Cycles in the Conflict Internet osoitteessa
<URL:http://www.csis.org/media/csis/pubs/060205_iraqicombattrends.pdf tarkastettu 9.2.2006.
- ²¹⁵ Sama.
- ²¹⁶ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia.htm>
tarkastettu 9.2.2006.
- ²¹⁷ Sama.
- ²¹⁸ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia-equipment.htm> tarkastettu 9.2.2006.
- ²¹⁹ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia.htm>
tarkastettu 9.2.2006.

²²⁰ Sama.

²²¹ Sama.

²²² Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/nia-equipment.htm> tarkastettu 9.2.2006.

²²³ Sama.

²²⁴ Sama.

²²⁵ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/aac.htm> tarkastettu 9.2.2006.

²²⁶ Internet osoitteessa <URL:http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/air-force_equipment-intro.htm tarkastettu 9.2.2006.

²²⁷ Internet osoitteessa <URL:<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/cdf.htm> tarkastettu 9.2.2006.

LÄHTEET

1. KIRJALLISUUS, OPINNÄYTTEET JA ARTIKKELIT

Bulloch, John – Morris, Harvey: Saddam`s War, Faber and Faber Limited, London 1991.

Cordesman Anthony H.: After the Storm, London, 1993.

Cordesman, Anthony H.: The Changing Military Balance in The Gulf: Irag`s Invasion of Kuwait and its Aftermath, Westview/ Mansell, 1990.

Cordesman, Anthony H.: The Gulf and the Search for Strategic Stability, Westview Press, Boulder, Colorado, 1984.

Cordesman, Anthony H.: The Iraq War, Strategy, Tactics, and Military Lessons, Westport, Connecticut London, 2003.

Cordesman, Anthony H.: The Lessons of the Iraq War: Main Report, CSIS, Washington, 2003.

Foreign & Commonwealth Office London: Saddam Hussein: crimes and human rights abuses.

Kosonen, Petri: Irakin hyökkäys Kuwaitiin 1990, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Helsinki, 1998.

Nokkala, Arto: Persianlahden sodan tausta, yleiskulku ja strategiset seuraukset, Ilmatorjunnan vuosikirja 1992-1993, Länsi-Savo oy, Mikkeli, 1992.

Pelletiere, Stephen C. – Johnson, Douglas V. II: Lessons Learned: The Iran-Iraq war, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Pennsylvania, 1991.

Pitt, William - Ritter, Scott: Irakin sota - mitä Bush ei halua sinun tietävän, Keuruu, 2003.

The Military Balance 1968 - 2004. Oxford University Press for The International Institute for Strategic Studies, London.

Tamari, Dov – Heller, Mark – Eytan, Zeev: The Middle East Military Balance, Tel Aviv, 1983.

Tekstimylly Oy, Hakanen(toim.): Maailma tänään 15: Lähi-itä.

Valitut Palat (toim.): Suuri maailman tieto, Jyväskylä, 1989.

Visuri, Pekka: Irakin sota strategian näkökulmasta, Tiede ja Ase, suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 61, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2003.

Väänänen, Pekka: Persianlahden ilmasota, Ilmatorjunnan vuosikirja 1992-1993, Länsi-Savo oy, Mikkeli, 1992.

2. LEHDISTÖ

Jaakko Puuperä: Irak vuonna nolla, Suomen Sotilas 2/2003.

3. MUUT LÄHTEET

Internet osoitteet:

http://www.bp.com/files/16/statistical_review_1612.pdf tarkastettu 8.6.2004.

<http://www.csis.org/media/isis/pubs/> tarkastettu 14.2.2006.

<http://www.emergency.com/hussein1.htm> tarkastettu 9.6.2004.

<http://www.globalsecurity.org/military/world/Iraq/> tarkastettu 12.2.2006.

<http://www.metodix.com> tarkastettu 10.12.2005.

<http://www.news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle-east/2861985.stm> tarkastettu 12.2.2006.

http://www.wikipedia.org/wiki/Ennen_Irakin-Iranin_sotaa tarkastettu 15.2.2006.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Irakin_sota#Saddam_Husseinin_vangitseminen tarkastettu 15.2.2006.